

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

Česko-egyptské manželství a společné soužití v České republice

Bakalářská práce

Autor: Lenka Pudilová, DiS.
Studium: P16K0104
Studijní program: B6107 Humanitní studia
Studijní obor: Transkulturní komunikace
Vedoucí práce: Mgr. Luděk Jirka, Ph.D.
Oponent: Mgr. Petr Macek, Ph.D.



Zadání bakalářské práce

Autor: Lenka Pudilová, DiS.

Studium: P16K0104

Studijní program: B6107 Humanitní studia

Studijní obor: Transkulturní komunikace

Název bakalářské práce: **Česko-egyptské manželství a společné soužití v České republice**

Název bakalářské práce AJ: Czech-Egyptian marriage and coexistence in the Czech Republic

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce je zaměřena na muslimy z Egyptské arabské republiky. Popisuje jejich život v egyptském státě a následnou životní změnu, kterou prodělají, když si vezmou za manželku ženu z České republiky. Práce se zabývá hledáním kompromisů v multikulturním manželství. Popisuje postavení manželek Egyptů a společnou výchovu dětí. Muslimové žijící v České republice jsou nuceni přizpůsobit přinejmenším část svých tradic jinému kulturnímu, náboženskému a právnímu prostředí české tradičně nemuslimské společnosti. Je tedy otázkou, jak jsou tito muslimové integrováni, jak se adaptovali na české prostředí a jak jsou ovlivněni zvyky a kulturou české společnosti. V hledání odpovědí budou provedené rozhovory s přímými aktéry.

Denny, Frederick. Islám a muslimská obec. Praha: Prostor, 1998. Halík, Tomáš. Prolínání světů. Praha: Lidové noviny, 2006. Kropáček, Luboš. Duchovní cesty islámu. Praha: Vyšehrad, 2003. Lhoťan, Lukáš. Islám a Islamismus v ČR. Praha: Muslimský Institut, 2011. Mendel, Miloš; Ostřenský, Bronislav. Islám v srdci Evropy. Praha: Academia, 2007. Rákoczyová, Miroslava, Trbola, Robert. Sociální integrace přistěhovalců v České republice. Praha: Slon, 2009. Spencer Robert. Islám bez závoje. Praha: Triton, 2006.

Garantující pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Luděk Jirka, Ph.D.

Oponent: Mgr. Petr Macek, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 6.10.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Chrudimi dne

.....

Abstrakt

PUDILOVÁ, L. *Česko-egyptské manželství a společné soužití v České republice*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2019. 53 s. Bakalářská práce

Práce je zaměřena na muslimy z Egyptské arabské republiky. Popisuje jejich život v egyptském státě a následnou životní změnu, kterou prodělají, když si vezmou za manželku ženu z České republiky. Práce se zabývá hledáním kompromisů v multikulturním manželství. Popisuje postavení manželek Egyptanů a společnou výchovu dětí. Muslimové žijící v České republice jsou nuceni přizpůsobit přinejmenším část svých tradic jinému kulturnímu, náboženskému a právnímu prostředí české tradičně nemuslimské společnosti. Je tedy otázkou, jak jsou tito muslimové integrováni, jak se adaptovali na české prostředí a jak jsou ovlivněni zvyky a kulturou české společnosti. V hledání odpovědí jsou provedené rozhovory s přímými aktéry.

Klíčová slova: muslim, islám, integrace, kultura, rodina, střet kultur, adaptace

Abstract

PUDILOVÁ, L. *Česko-egyptské manželství a společné soužití v České republice* [Czech-Egyptian marriage and living together in the Czech Republic]. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2019. 53 pp. Bachelor Thesis.

The work is aimed at Muslims from the Arab Republic of Egypt. It describes their life in the Egyptian state and the subsequent life change they are experiencing when they marry a woman from the Czech Republic. The paper focuses on the search for compromises in a multicultural marriage. It describes the status of Egyptian wives and the joint education of children. Muslims living in the Czech Republic are forced to adapt at least a part of their traditions to another cultural, religious and legal environment of the Czech traditionally non-Muslim society. Therefore, the question is how these Muslims are integrated, how they have adapted to the Czech environment and how they are influenced by the customs and culture of the Czech society. In the search for answers, interviews with direct actors are conducted.

Keywords: Muslim, Islam, integration, culture, family, clash of cultures, adaptation

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Lud'ku Jirkovi, Ph.D. za věnovaný čas a cenné připomínky, kterými mi pomáhal při tvorbě této práce. Rovněž děkuji všem zúčastněným za ochotu se podělit o své životní zkušenosti. Chtěla bych jim vyjádřit svůj velký vděk a obrovský respekt za jejich otevřenost, důvěru a ochotu po celou dobu naší spolupráce. Zároveň děkuji všem, kteří mě v průběhu psaní podporovali.

OBSAH

Úvod	9
1 Egyptská arabská republika.....	10
2 Islám.....	12
2. 1 Muslimové.....	12
2. 2 Prorok Muhammad.....	13
2. 3 Korán.....	13
2. 4 Pilíře islámu.....	14
2. 4. 1 Vyznání víry – šaháda.....	14
2. 4. 2 Modlitba - salát.....	14
2. 4. 3 Almužna - zakát.....	15
2. 4. 4 Půst - sawn.....	15
2. 4. 5 Pout' do Mekky - hadždž.....	16
2. 5 Šarí'a aneb náboženské právo.....	16
2. 6 Povolené (halál) a zakázané (harám).....	17
3 Islám a muslimové v České republice.....	18
3. 1 Egypt'ané v České republice.....	19
4 Egyptská arabská republika versus Česká republika v postavení rodiny.....	20
4. 1 Rodina v České republice.....	20
4. 2 Rodina v Egyptské arabské republice.....	21
4. 3 Postavení ženy v Egyptské arabské republice.....	22
4. 4 Mnohoženství – polygynie.....	23
5 Smíšená manželství v České republice.....	25
5. 1 Manželství s Egypt'anem.....	26
5. 2 Děti ve smíšeném manželství (česko-egyptské prostředí).....	26
6 Integrace muslimů v České republice.....	27
6. 1 Egypt'ané v České republice a jejich integrace do rodinných hodnot.....	28
6. 2 Integrace Egypt'anů v České republice.....	28
7 Metodologie výzkumu.....	30
7. 1 Vymezení cíle.....	30
7. 2 Výzkumné otázky.....	31
7. 3 Kvalitativní výzkum.....	31
7. 3. 1 Metoda polostrukturovaného rozhovoru.....	32

7.4	Etika výzkumu	33
7.5	Postup získávání a tvorby dat	33
	7.5.1 Otevřené kódování.....	34
7.6	Charakteristika respondentů	35
8	Výzkumné šetření.....	36
8.1	Problematika příchodu do České republiky a integrace	36
8.2	Problematika rodiny a výchova dětí	39
8.3	Problematika zaměstnání a jazyková bariéra.....	41
8.4	Problematika kultury a náboženství	42
9	Shrnutí výsledků výzkumného šetření	44
	Závěr.....	47
	Literatura	49
	Internetové zdroje.....	53
	Příloha 1 – seznam otázek	

Úvod

Tato bakalářská práce je zaměřena na muslimy z Egyptské arabské republiky, kteří prodělají životní změnu, když si vezmou za manželku ženu z České republiky.

K mému rozhodnutí začít zkoumat život smíšených rodin a roli kultury a víry v integraci, mi napomohla má zkušenost s islámem, který jsem zažila v muslimské i v evropské zemi. V každém z těchto případů islám znamenal trochu něco jiného a vnímala jsem jej pokaždé odlišně. Mé osobní zkušenosti s muslimy pro mě znamenaly impuls pro zkoumání islámu a muslimů v českém prostředí a zaměřit se na jejich integraci ve společném soužití s českou manželkou, a jak v tomto procesu figuruje jejich víra a kultura. Práci se snažím poskytnout vodítko k zodpovězení otázky, jak jsou tyto muslimové adaptováni v českém prostředí a jak jsou ovlivněni zvyky a kulturou české společnosti. Práce není rozbořem náboženského významu a rozsahu islámu, ale jedná se o sociální aspekt.

Tato práce je empirická, tedy založena na kvalitativním výzkumu. Je rozdělena na teoretickou a výzkumnou část. V teoretické části se budu zabývat různými tématy. Nejdříve popíšu Egyptskou arabskou republiku a její hlavní náboženství – islám. Popis základních pojmů islámu považuji za důležitou věc, protože respondenti jsou všichni muslimové a jejich náboženství zásadně ovlivňuje jejich kulturu a životy. Třetí kapitola se věnuje islámu a muslimům v České republice. Čtvrtá kapitola je zaměřena na postavení rodiny jak u nás, tak v Egyptské arabské republice, abychom mohli porovnat rozdílnost kultur. Pátá část popisuje problematiku smíšených manželství a šestá kapitola se zabývá integrací do naší společnosti.

Cílem předkládané bakalářské práce je snaha popsat život muslimů, kteří přišli do České republiky, a jsou nuceni se přizpůsobit jinému kulturnímu, náboženskému a právnímu prostředí české nemuslimské společnosti. Mapováním problematiky smíšených manželství a na základě vlastního výzkumu odhalím základní charakteristiky a podobnosti smíšených manželství mezi ženami Češkami a muži cizinci pocházejícími z Egyptské arabské republiky. Ve výzkumné části pak zodpovím hlavní otázku této práce, a to jak se muslimové z Egyptské arabské republiky integrují v České republice a jak jsou ovlivněni zvyky a kulturou české společnosti. Cíle práce je dosaženo skrze představení islámu na základě odborné literatury týkající se problematiky islámu, smíšených manželství a prostřednictvím kvalitativního výzkumu v podobě polostrukturovaných rozhovorů s manželskými páry a následného zodpovězení sedmnácti výzkumných otázek týkajících se jejich rodinného života v České republice.

1 Egyptská arabská republika

Egyptská arabská republika leží na Nilu v severovýchodní Africe a na východním okraji Sahary. Je jedna z nejlidnatějších zemí Afriky. Má ze všech zemí nejdelší souvislé dějiny. Převážnou část Egyptské arabské republiky tvoří poušť. Většina obyvatel žije poblíž břehů řeky Nil. Ten měl rozhodující podíl na vzniku Egypta. Protože tam prší velice málo, poskytuje Nil Egyptské arabské republice naprostou většinu vody potřebné k pití a zavlažování. Obyvatelé žijí většinou v hustě osídlených městech. Hlavním náboženstvím je islám, ke kterému se hlásí přibližně 90% obyvatel. I když velké sociální rozdíly a napětí mezi náboženskými a politickými skupinami představují nebezpečí, většina země pochopila, že turistický ruch je velkým přínosem financí. Téměř v každé městské rodině alespoň jeden člen rodiny působí v bouřlivě se rozvíjející turistické sféře. Úroveň vzdělání Egyptanů je srovnatelná s evropskou.¹

Egyptská kultura sahá do doby starší než šest tisíc let. Starověký Egypt patřil mezi nejstarší civilizace a po celá tisíciletí si svoji kulturu, která ovlivnila mnohé kultury v zemích Evropy, Afriky a středního východu, udržel. Hlavním městem Egyptské arabské republiky je Káhira, která je největším městem Afriky a po celá staletí byla centrem vzdělání, kultury a obchodu. Egyptská arabská republika má velký vliv v arabsky mluvících zemích. Moderní arabská kultura je silně ovlivněna egyptskou literaturou, hudbou a kinematografií. Charakteristickým znakem staroegyptské civilizace je pozornost věnovaná mrtvým.²

V hlavním městě Egyptské arabské republiky - Káhiře jsem v roce 2006 navštívila univerzitu al-Azhar, která je dodnes hlavním intelektuálním centrem sunnitského islámu. Zde jsem se setkala s Egyptanem, který na této univerzitě učí český jazyk a ukázal mi třídu egyptských studentů, kteří si vybrali jako cizí jazyk češtinu. Al – Azhar se stala islámskou univerzitou a dodnes se věnuje studiu islámského práva a arabštiny. *„Arabština je klíč k islámské kultuře a Korán je klíč k arabštině. Vzájemná propojenost jazyka a náboženství je v tomto případě velmi silná a jedinečná.“*³

V Egyptské arabské republice jsou dvě hlavní muslimské komunity. Jedná se o šiity a sunnity. Zhruba 90 procent muslimů jsou sunnitě. Sunnitě se sami označují jako stoupenci sunny a odmítají každou odchylku od pravidel stanovených v Koránu a sunně. Rozdíl mezi

¹ BOUZEK, J. *Jak se domluvit s jinými? Úvod do mezikulturní komunikace*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství TRITON, 2008. ISBN 978-80-7387-043-0.

² WATTERSON, B. *Egyptané*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-774-1.

³ KŘÍKAVOVÁ, A., MENDEL, M., MÜLLER, Z. *Islám – ideál a skutečnost*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-012-8. s. 209.

stoupenci sunnitské a islámské větve je třeba hledat v období počátku islámského náboženství. Jádro víry se u sunnitů a šíitů neliší. Pro obě skupiny je základem Korán, Prorok Muhammad a pět pilířů víry. Hlavní odlišnost se týká vůdcovství. Šíité uznávají pouze Korán, zatímco sunnité (90%) přijímají také sunnu a povyšují Mohammeda nad obyčejného člověka. Toto dělení se projevilo v otázce nástupnictví po Prorokovi. Postupně se rozdíl mezi sunnity a šíity zvětšovaly, vznikaly odlišné tradice a zvyky. Pod pojmem šíité jsou zahrnuty všechny skupiny a sekty, které uznávají Alího jako jediného právoplatného Prorokova nástupce.⁴

⁴ HILLENBRANDOVÁ, C. *Islám – Historie, současnost a perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1. s. 120.

2 Islám

V lidských dějinách islám vzbuzoval různé spory, i dnes je předmětem mnoha kontroverzí. Islám má mnoho výkladů a není jednoduché ho jednoznačně definovat. Jedním z nejzákladnějších mýtů je ten, že islám je neměnná entita a muslimové stejnorodá masa. Islám bývá označován jako náboženství třetího tisíciletí. Slovo islám znamená „podrobení se“ či „odevzdání se Bohu“. Miloš Mendel popisuje islám jako náboženské učení, které vzniklo počátkem 7. století na Arabském poloostrově v prostředí obchodnických oáz. Prvními vyznavači nové víry byli muslimové, kteří se cítili být společensvím. Proto se islám nestal pouze náboženským kultem, souborem rituálů nebo etickým kodexem lidí, ale stal se zároveň právním řádem (šarí'a), který obsahoval stále přesnější a složitější představu o otázkách každodenního života, mezilidských vztahů, trestního či rodinného práva, státoprávního uspořádání, vztahu k nemuslimskému okolí nebo postavení jinověrců v tvořícím se islámském státě. Islám vznikl jako přísně monoteistické učení o jedinosti Boha, arabsky Alláh, které zvěstoval prorok Muhammad Ibn Abdulláh. Nejprve v rodné Mekce a od vynuceného odchodu roku 622 v Medíně. Islám věrně navazuje na judaismus, východní proudy křesťanství a na staroarabské tradice.⁵

2.1 Muslimové

Muslim je člověk, který přijal islámskou víru v jediného Boha, zvěstovanou prorokem Muhammadem. Muslimové uctívají i mnohé starozákonní proroky. Muslimové věří také v anděly, nebe, peklo a Den posledního soudu. Muslimové jsou monoteisté – vyznavači jediného Boha. Muslim je člověk, který se Bohu odevzdává formou respektování „pěti sloupů víry“, což je soubor náboženských rituálů, jimiž muslim formálně a vizuálně demonstruje svou zbožnost. Arabský výraz muslim používal prorok Muhammad a jeho stoupenci pro ty, kdož uvěřili v jeho učení a přijali víru jediného Boha – Alláha. Muslimové věří, že všechny ve světě existující věci a bytosti podle Koránu vznikají z Boží moci a nic není přirozené či nahodilé. Věřící, že svět je souhrnem jevů, jež vznikají a existují díky inovační tvořivosti Boha. Proto je jedním z božích jmen al-Fátir – Stvořitel.⁶

⁵ MENDEL, M. *Muslimové a jejich svět*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-86779-42-3.

⁶ MENDEL, M. *Muslimové a jejich svět*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-86779-42-3. s. 75.

2.2 Prorok Muhammad

Vznik islámu je spojen s osobností Muhammada, který se sám označil za posledního z proroků. Muhammad věřil, že si ho Bůh vybral jako proroka, aby hlásal Jeho slovo. Život Muhammada patří mezi tradiční muslimské vyrábění, jelikož Muhammad je Prorokem islámu a je považován za „pečeť proroků“, kterého si Bůh vyvolil, aby přinesl lidstvu Jeho konečné poselství. První zjevení se Muhammadovi dostalo asi ve věku 40 let na hoře Hírra', která se nachází nedaleko Mekky. Je datováno rokem 610.⁷

Carol Hillenbrandová popsala Muhammadův životopis v knize *Islám - Historie, současnost a perspektivy*, kde se píše, že datum Muhammadova narození není možné přesně určit a s největší pravděpodobností přišel na svět kolem roku 570 n. l. v Mekce v Arábii. Otce nepoznal, jelikož zemřel dva měsíce před jeho narozením a matka mu zemřela v šesti letech. Poté ho nejprve vychovával jeho dědeček a následovně strýc.⁸

2.3 Korán

Stěžejní knihou islámu je Korán. Podle muslimů jde o svatou knihu přímo od Boha. Učení islámu chápe Korán jako přímé slovo Boží. Toto slovo Boží bylo zjeveno Muhammadovi v dokonale přesném znění: „*Korán je kniha živá. Nejedná se ani o důstojnou knihu minulosti, ani o knihu pro soukromé pobožnosti a rozjímání. Je to kniha, která se stále znovu a znovu hlasitě recituje na veřejnosti.*“⁹

Korán obsahuje 114 kapitol – súr. Muslimská víra praví, že Bůh svěřil Korán proroku Muhammadovi, který společně se sunnou, což je ústní podání o činech a výrociích proroka Muhammada, považují muslimové za základní prameny islámu. Ke Koránu chovají muslimové hlubokou úctu a berou ho jako návod k životu. Korán je faktickým základem všech aspektů islámu, z něhož se celé náboženství vyvinulo. Korán obsahuje mnoho témat společných s ostatními dvěma abrahámovskými náboženstvími – judaismem a křesťanstvím. Muslimové se běžně Korán učí zpaměti a předčítají ho nahlas. Takové osoby jsou velmi vážené. Každoročně se ve většině muslimských zemí konají soutěže v recitaci Koránu. Korán je rádcem muslima v jakékoli životní situaci. Muslimové považují Korán za dokonalou

⁷ HILLENBRANDOVÁ, C. *Islám – Historie, současnost a perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1.

⁸ HILLENBRANDOVÁ, C. *Islám – Historie, současnost a perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1. s. 29.

⁹ KÜNG, H. *Po stopách světových náboženství*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. ISBN 80-7325-059-4. s. 270.

entitu, kterou zjevil Bůh lidstvu v neměnné podobě, v níž popisuje lidstvu, jak se ocitla na zemi, jak se mají starat o Jeho dílo a jak by se měli chovat k sobě navzájem.¹⁰

2. 4 Pilíře islámu

Nejdůležitější náboženské povinnosti, které jsou závazné pro každého muslima, označujeme jako pět sloupů nebo pilířů víry. Pokládají se za nejdůležitější znaky příslušnosti k islámu. Každý muslim má pět základních povinností, mezi něž patří víra v jedinečnost boží a božské poslání Muhammada, modlitba, půst, almužna, pouť do Mekky. Jejich opomenutí představuje pro věřícího hřích. Dodržování pěti pilířů je pro muslimy naprosto zásadní a vzbuzuje v nich pocit soudržnosti a společné jednoty. Tyto pilíře tvoří dohromady rámec, v němž muslimové žijí. Dodržování pilířů dodává věřícím mnohvrstevnatý smysl.¹¹

2. 4. 1 Vyznání víry – šaháda

Šaháda je vyznání víry, což v překladu znamená „dosvědčení“ či „svědectví“. Muslimem se může stát kdokoli, kdo se chce podrobit Bohu a zopakuje vyznání víry třikrát před svědky. Šahádou také začínají muslimové každou z denních modliteb. Šaháda vyjadřuje a shrnuje zastřešující rámec víry, na níž je založen každodenní život muslimů. Tento náboženský princip prostupuje všechny další pilíře islámu.¹²

Mendel popisuje vyznání víry, šahádu, jako klíčové verbální vyjádření příslušnosti k islámu a odevzdanosti se do vůle Boží. Vyznání je podstatnou součástí života muslimů. Nejen, že je šaháda součástí textu modlitby, má se také šeptat do ucha novorozeného dítěte a vyslovit na rozloučenou se zesnulým.¹³

2. 4. 2 Modlitba - salát

Modlitba neboli salát je dalším pilířem islámu a je to podstatná součást islámského náboženství. Modlitba je velmi důležitým pilířem islámu. Během modlitby se vykonávají předepsané pohyby, které jsou její součástí a symbolizují podrobení muslimů Bohu.¹⁴

¹⁰ KŘÍKAVOVÁ, A, MENDEL, M., MÜLLER, Z. *Islám – ideál a skutečnost*. 1.vyd. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-012-8. s. 7., HILLENBRANDOVÁ, C. *Islám – Historie, současnost a perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1. s. 55.

¹¹ HILLENBRANDOVÁ, C. *Islám – Historie, současnost a perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1. s. 55.

¹² HILLENBRANDOVÁ, C. *Islám – Historie, současnost a perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1. s. 81.

¹³ MENDEL, M. *Muslimové a jejich svět*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-86779-42-3. s. 133.

¹⁴ HILLENBRANDOVÁ, C. *Islám – Historie, současnost a perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1.

Muslimové se modlitbu učí už od dětství. Modlitba má velice důležitou funkci, a to náboženskou, sociálně interakční, kázeňskou, očistnou a mnohé další. Nejen, že podněcuje k duševní a tělesné čistotě a posiluje společenské vědomí, ale je prvkem jednoty muslimů na celém světě. Zanedbávání modlitby je hodnoceno jako odklon od víry. Modlitba je brána jako projev pokory a odevzdání se do vůle boží. Muslimové se modlí ve směru k Mekce, kde je svatyně Ka'ba, která je chápána jako nejposvátnější místo v islámském světě. Ka'ba je stavba a prostor původně staroarabského bojiště, které od roku 627 prorok Muhammad označil jako duchovní střed učení islámu. O té doby se mají obracet muslimové na celém světě směrem s tého svatyni, když se modlí. Modlitby probíhají pětkrát denně a časy jsou odlišné. Časy se udávají přesně v souladu s astronomickými údaji a lze si je zjistit na internetu na webu, kde se po zadání města objeví přesné časy na modlitby.¹⁵

2. 4. 3 Almužna - zakát

Almužnou je myšlena náboženská daň, kterou platí věřící na dobročinné a obecně prospěšné účely. Almužna je chápána jako vrácení části majetku, který člověk získal díky Alláhovi. Muslimové věří, že almužna očišťuje zbývající majetek dárce. Muslimům platba zakátu připomíná, že všechnen majetek a vlastnictví na tomto světě je propůjčené a není věčné. Vlastnictví mají muslimové brát jako dar od Boha a být správcem svého bohatství.¹⁶

2. 4. 4 Půst - sawn

Půst je dalším pilířem islámu. Půst se drží v měsíci ramadánu, který je devátým lunárním měsícem muslimského kalendářem a trvá dvacet devět nebo třicet dní. Ramadán je každý rok v jiný čas. Ramadán je považován za nejpřísnější a fyzicky nejnáročnější z islámských obřadů. Na nemocné, děti, staré lidi a další skupiny se povinnost půstu nevztahuje, ale ti, kdo mohou, by si ho později měli nahradit: „*Po celý ramadán, devátý měsíc muslimského lunárního kalendáře, dodržují muslimové rok co rok čtvrtý pilíř islámu, půst (sawn). Tato povinnost je předepsaná všem věřícím a nejde jen o rituální závazek, nýbrž o akt hlubokého náboženského významu. Během tohoto velmi významného měsíce muslimové cítí mnohem více než jindy blízkost Božího požehnání.*“¹⁷

¹⁵ MENDEL, M. *Muslimové a jejich svět*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-86779-42-3. s. 131., <http://www.islamweb.cz/casy/mesta.php>

¹⁶ HILLENBRANDOVÁ, C. *Islám – Historie, současnost a perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1. s. 88.

¹⁷ HILLENBRANDOVÁ, C. *Islám – Historie, současnost a perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1. s. 90.

Ramadán představuje nejen měsíc sebezapření, ale i radosti. Je to dáno tím, že není jednoduché vydržet celý den v režimu půstu, což se opakuje celý měsíc. Tím větší jsou pak oslavy a radost z pocitu úspěšného přiblížení se Bohu. V posledních dnech půstu vrcholí velké oslavy, čímž věřící oslavují konec ramadánu. Ramadán je vyzdvihován i důvodu morální hodnoty - cvičení vůle. Také je zdůrazňován prospěch pro lepší zdravotní stav.¹⁸

2. 4. 5 Pouť do Mekky – hadždž

Mekka je nejnavštěvovanějším místem v islámském světě s jednou z největších mešit na světě se svatyní Ká'ba. Toto místo je posvátné a je zakázáno zde bojovat a prolévat krev.¹⁹

Ka'ba je hlavní svatyně v Mekce. Je to budova o rozměrech 10 x 12 metrů a výšce 15 metrů. Zdi má pokryté černou látkou, na níž je zlatě vyšito vyznání víry – šaháda a verše Koránu. Na tomto posvátném místě si muslimové obléknou poutní šat. Poutníci mají mít nepokrytou hlavu a nohy bez obuvi, nanejvýš sandály chránící pouze chodidla. Ženy musí mít zahalenou hlavu a vstoupit pouze za doprovodu mužů či jako skupina žen.²⁰

2. 5 Šarí'a aneb náboženské právo

Hlavními zdroji islámského práva je Korán a sunna. Islámské právo (šarí'a) je chápáno jako soubor Bohem zjevených pravidel a norem chování, které musí věřící muslim dodržovat. Šarí'a říká muslimům, co mohou a nemohou. Šarí'a je strukturou a smyslem ve všech stránkách náboženského a společenského života muslimů. Šarí'a obsahuje specifickou skupinu pevně zakotvených trestů, jež je možné obecně definovat jako „Bohem stanovené meze lidské svobody“.²¹

Šarí'a je tedy systém nařízení a předpisů, které zavazují každého muslima k životu podle božího zákona a dotýkají se všech situací v životě věřících a stanoví, jak se chovat a co dělat v určité situaci: „Šarí'a obepíná všechny lidské činy a nutí k neustálému náboženskému zhodnocování, kterému by měla být podrobena každá životní záležitost, každý čin, byť by šlo o záležitosti sebeokrajovější a jakkoliv malicherné.“²²

¹⁸ MENDEL, M. *Muslimové a jejich svět*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-86779-42-3. s. 135.

¹⁹ KOPECKÝ, R. BAHBOUH, CH. *Co je dobré vědět o arabském a islámském světě*. 1. vyd. Brandýs nad Labem: Dar Ibn Rushd, 2014, ISBN 978-80-86149-88-2.

²⁰ KOPECKÝ, R. BAHBOUH, CH. *Co je dobré vědět o arabském a islámském světě*. 1. vyd. Brandýs nad Labem: Dar Ibn Rushd, 2014, ISBN 978-80-86149-88-2. s. 42.

²¹ HILLENBRANDOVÁ, C. *Islám – Historie, současnost a perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1. s. 100.

²² KŘÍKAVOVÁ, A, MENDEL, M., MÜLLER, Z. *Islám – ideál a skutečnost*. 1.vyd. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-012-8. s. 52.

Vzhledem k současné situaci ve světě a současnému globálnímu rozšíření islámu je velice obtížné zjistit, nakolik se šarí'á v dotčených zemích uplatňuje. Šarí'á je v souvislosti s islámem ústředním tématem, i když ve většině současných muslimských států je vázána pouze na rodinné právo. Pro Evropany je šarí'á kontroverzní vzhledem k její implementaci na zákonodárství. Právo šarí'á je diskutováno především v souvislosti s lidskými právy, kde je zdůrazňována jejich neslučitelnost. Evropský právní řád je však na rozdíl od většiny islámských států založen na demokracii.²³

2.6 Povolené (halál) a zakázané (harám)

V Koránu a sunně jsou základní poučení o tom, co je Bohem dovoleno a co je zakázáno. Například, co se smí jíst a co ne. Muslimové mají povolenou většinu potravin, zakázané je však vepřové maso, krev a alkoholické nápoje či zdechliny. V případě nouze však mají muslimové povoleno konzumovat i zakázané potraviny, aby si zachránili život. Jakmile se člověk stane muslimem, okamžitě se na něj vztahují všechny povinnosti a výsady plynoucí z islámu. Neobřezaný dospělý konvertita obvykle podstoupí obřízku: *„Obřady dosažení dospělosti se u muslimů v jednotlivých oblastech značně liší, ale obřízka chlapců, přestože se často prování dlouho před pubertou, je obecným symbolem identity muslimských mužů.“*²⁴

Denní život muslimů je nepřetržitě ovlivňován dualismem kategorií halál a harám. Harám představuje to, co je zakázáno a je tedy hříšné a trestné. Halál naopak to, co je dovoleno. Stravovací nařízení a omezení tvoří významnou součást islámského práva. Většina omezení vychází přímo z veršů Koránu. Islámský zákaz požívání vepřového masa má prastarý původ, který pocházel ze zkušenosti starověkých národů a etnik, jež mají vepře za nositele cizopasníků a látek způsobujících onemocnění a epidemie.²⁵

²³ MENDEL, M. *Muslimové a jejich svět*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-86779-42-3. s. 203.

²⁴ DENNY, F. M. *Islám a muslimská obec*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1998. ISBN 80-85190-69-9. s. 141.

²⁵ MENDEL, M. *Muslimové a jejich svět*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-86779-42-3. s. 180.

3 Islám a muslimové v České republice

Přestože Česká republika leží ve střední Evropě, je její obyvatelstvo národnostně i etnicky velmi homogenní. Zárodek dnešní české muslimské komunity je třeba hledat mezi studenty, kteří do bývalého Československa začali přicházet před více jak dvaceti lety. Přítomnost muslimů v české společnosti je spíše novodobou záležitostí. Ještě nikdy v minulosti se v českém prostředí nevěnovalo islámu tolik pozornosti, jako je tomu v posledních letech. Islám jako téma různých celospolečenských diskuzí s sebou přináší mnohá úskalí, ale i pozitivní důsledky. Dle místopředsedy Ústřední muslimské obce RNDr. Vladimíra Sáňky se muslimové v České republice dělí na tři skupiny lidí: předně se jedná o české konvertity, těch je však nejméně. Dále se jedná o cizince s českým občanstvím, kteří do tehdejšího Československa přišli studovat především v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století převážně „praktické“ obory, jako jsou medicína, vojenství, stavební inženýrství a podobně. Mnozí z nich se tu po ukončení studií usadili, založili rodiny a získali české občanství. Nejpočetnější kategorii však představují cizinci bez českého občanství, žijící zde na základě povolení k trvalému pobytu nebo dlouhodobému pobytu. Většinu muslimů v České republice tvoří lidé arabského původu.²⁶

Islám je výrazně odlišný od českých hodnot, morálky a způsobu života. V naší zemi je stále cítit strach z neznámého. Nejlepším řešením je poznat neznámé. Neměli bychom odsuzovat něco, jen proto, že je to odlišné. Jak píše Tomáš Halík ve své knize *Prolínání světů*: „*Jistě lze poměrně jednoduše najít v Koránu věty, které mohou zdůvodňovat (a také v dějinách nezřídka zdůvodňovaly) tvrdost a nesmiřitelnost vůči „nevěřícím“.* Avšak svaté knihy velkých náboženství jsou mnohvrstevné světy a lze tam najít (a vhodnou interpretací podtrhnout) téměř cokoliv: i v Bibli najdeme výrok o tom, že některé pohanské národy by měly být vyhlazeny jako klaté (Dt20,17) či promluvu k babylonské dceři: *Blaze tomu, kdo tvá nemluvnata uchopí a roztrhne o skálu. (Ž 137, 9) – a naopak v Koránu si můžeme přečíst výslovný zákaz ubližovat nevinným a činit násilí ve věci náboženství.*“²⁷

Při sčítání lidu v roce 2011 odmítla reagovat téměř polovina obyvatel, proto jsou bohužel údaje o počtech muslimů žijících v České republice nepřesné. Informace o muslimech žijících v České republice nám přinášejí statistická zjišťování Českého statistického úřadu. Odhad, který vyšel z údajů Českého statistického úřadu,

²⁶ MENDEL, M. OSTŘANSKÝ, B. RATAJ, T. *Islám v srdci Evropy*. 1.vyd. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1554-9. s. 408.

²⁷ HALÍK, T. *Prolínání světů*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. ISBN 80-7106-834-9. s. 268.

činil 22 280 muslimů k datu 31. 12. 2013. Údaj vypovídá o potenciálním počtu muslimů, nikoliv o tom, do jaké míry vykonávají náboženskou praxi. Z výsledků Sčítání lidu, domů a bytů vyplývá, že je islám převážně záležitostí mužů. Téměř polovina muslimů a muslimek jsou svobodní a svobodné. Více než dvě pětiny představují ženatí muži a vdané ženy. Vzdělanostní profil muslimů je poměrně příznivý. Muslimů s vysokoškolským vzděláním je více než čtvrtina a více než třetina dosáhla úplného středního vzdělání s maturitou.²⁸

Na území České republiky se v současnosti nachází přes dvacet míst, kde se muslimové mohou scházet ke společným modlitbám. Jejich rozložení je relativně rovnoměrné, nalezneme je v devíti krajích. Nejrozsáhlejší strukturu představují muslimské obce, sdružované náboženskou organizací Ústředí muslimských obcí. Z právního hlediska se jedná o jedinou skutečně islámskou náboženskou organizaci.²⁹

3.1 Egyptané v České republice

Podle údajů Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR za rok 2006 se v počtu žadatelů o azyl umístil Egypt na druhém místě s počtem 422 osob. Dle posledních údajů Českého statistického úřadu k datu 31. 12. 2017 se ke státnímu občanství Egyptské arabské republiky přihlásilo celkem 1059 osob, z nichž 577 má trvalý pobyt nad 90 dnů. Přitom k datu 31. 12. 2007, před deseti lety, se hlásilo k občanství Egyptské arabské republiky 349 osob, z nichž 102 mělo trvalý pobyt nad 90 dnů. Jedná se tedy o několikanásobný vzestup počtu osob z Egyptské arabské republiky na našem území.³⁰

²⁸ https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

²⁹ TOPINKA, D. *Muslimové v Česku – etablování muslimů a islámu na veřejnosti*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2016. ISBN 978-80-7485-115-5.

³⁰ TOPINKA, D. *Muslimové v Česku – etablování muslimů a islámu na veřejnosti*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2016. ISBN 978-80-7485-115-5. s. 55., MENDEL, M. OSTRÁNSKÝ, B. RATAJ, T. *Islám v srdci Evropy*. 1. vyd. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1554-9.

4 Egyptská arabská republika versus Česká republika v postavení rodiny

4.1 Rodina v České republice

Česká rodina jako taková se během let velmi měnila. Českou rodinu řadíme ze sociologického hlediska spíše k severoevropskému modelu domácnosti. Pro tento typ modelu je typický vysoký věk prvního sňatku a nižší počet členů domácnosti. Rodina se mění, ale vždy je stabilizujícím prvkem společnosti: „*Rodinu lze z hlediska jejího fungování pojmout jako strukturovaný celek (systém), jehož smyslem, účelem i náplní je utvářet relativně bezpečný, stabilní prostor a prostředí pro sdílení, reprodukci a produkci života lidí.*“³¹

Ivo Možný v nejširším vymezení definuje rodinu jako „institucionální zajištění lidské reprodukce, legitimní v dané společnosti“. Člověk vyžívá dlouho fyzicky i mentálně a k úspěšnému přežití se musí vřadit do hierarchizovaného a poměrně komplikovaného přediva vazeb velké society. Potřebuje tedy institucionálně pokrýt nejen reprodukci fyzickou, ale i reprodukci sociální způsobilosti. Jako sociální instituce musí lidská rodina obsahovat prvek trvalosti.³²

Na rodinu a zejména postavení žen měly velký dopad v devatenáctém století všeobecně pozitivní revoluční přeměny ve výrobním procesu, ve struktuře osídlení a míře blahobytu dostupného pro nejširší vrstvy populace, nazývané také průmyslová revoluce. V současnosti je charakteristickou rodinou „dvoupříjmová“ rodina, kde pracuje žena i muž. Období péče o malé dítě překlenuje mateřská dovolená, která se u nás z původních čtyř měsíců na konci padesátých let postupně rozšiřovala až na dnešní čtyři roky.³³

V současnosti se změnil model a na rodičovskou dovolenou může jít i otec. Ženy odkládají narození prvního dítěte. Stále více žen si mateřství dovolí až poté, co se pevně etablují v profesi a dosáhnou plánovaného úspěchu. Proto se doba prvního mateřství posunula o více jak pět let. Od poloviny sedmdesátých let minulého století klesá porodnost. Současně klesá sňatečnost a stoupá rozvodovost. Podíl dětí, které vyrůstají v neúplné rodině pouze s matkou, trvalé stoupá.³⁴

V posledních desetiletích se rodina podstatně proměňuje. Dříve byla na místě dnešní nukleární rodiny obvyklá vícegenerační domácnost. V posledním století již není obvyklé,

³¹ PLAŇAVA, I. *Manželství a rodiny*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-039-2. s. 73.

³² MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. 1999 ISBN 80-85850-75-3. s. 99.

³³ MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. 1999 ISBN 80-85850-75-3. s. 154.

³⁴ MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. 2006 ISBN 80-86429-58-X. s. 68.

aby se nevěsta stěhovala do domácnosti manžela. Univerzální neolokalita mladých párů zakládajících rodinu vede v moderní společnosti k tomu, že co manželský pár, to domácnost a samostatná rodina. Základem domácnosti, kterou zakládá pro sebe, je jeden manželský pár a nejčastěji dvě děti.³⁵

4.2 Rodina v Egyptské arabské republice

Rodina byla ve starém Egyptě stmelena tak pevně, jako je tomu v této zemi i dnes. V Egyptské arabské republice je převládajícím typem rodiny stále ještě velkorodina. Egyptan se cítí svázán v první řadě s rodinou. Matky se vždy ctily. Velké úcty se dostane ženě, která porodí alespoň jednoho syna. Ve velkorodině je dítě předmětem zájmu nejen matky, ale i tchyně, která smí do výchovy potomka svého syna zasahovat. Vztah mezi matkou a snachou má zvláštní povahu a pevně stanovená pravidla. Matku by měl syn upřímně obdivovat a zahrnovat ji větší pozorností, než svou manželku.³⁶

Rodinné právo patří do oblasti právních předpisů a zákazů, jež se opírá přímo o pokyny z Koránu. Hlavou rodiny je v mnoha oblastech stále děd, respektive otec, strýcové a další mužští příbuzní. Od přivdaných snach se očekává zajištění kontinuity rodu po mužské linii a podíl na hospodářské prosperitě, harmonii a soudružnosti rodiny.³⁷

Luboš Kropáček popisuje muslimskou rodinu jako patriarchální a patrilinéární, což znamená, že hlavou rodiny je otec a další mužští příbuzní. Muž zastupuje rodinu především úředně a ženy mají zajišťovat kontinuálnost rodu a soudržnost rodiny. Syn je uznáván více než dcera, protože je pokračovatelem rodu a rodinu udrží po další léta.³⁸

V dnešní Egyptské arabské republice je rodina stále propojena stejnými pevnými pouty, jako tomu bylo za časů faraonů. Hlavou domácnosti je manžel, který přejímá odpovědnost za své sourozence. Zejména je zodpovědný za ovdovělé nebo neprovdané sestry, a za zestárlé příbuzné. Egyptané nade vše milují a ctí své matky, někdy ještě dokonce více, než své manželky. Mezi egyptskými muži je zcela běžná víra, že city vdané ženy vůči jejímu manželovi se mohou měnit, ale mateřská láska k synovi je stálá. Matka syna má dle Koránu právo zasahovat do citového vztahu syna a snachy a vstupovat do jejich soukromí: *„Právě tento stav je často kamenem úrazu při adaptaci evropských dívek, jež se provdají*

³⁵ KŘÍKAVOVÁ, A, MENDEL, M., MÜLLER, Z. *Islám – ideál a skutečnost*. 1.vyd. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-012-8. s. 203.

³⁶ MENDEL, M. *Muslimové a jejich svět*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-86779-42-3. s. 242.

³⁷ WATTERSON, B. *Egyptané*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-774-1. s. 304

³⁸ KROPÁČEK, L. *Duchovní cesty islámu*. 1.vyd. Praha: Vyšehrad, 2015. ISBN 978-80-7429-598-0. s. 127.

do arabských a jiných islámských zemí. Muž se často upřímně snaží svou ženu – cizinku zahrnovat láskou a dary, ale není prostě schopen postavit se na odpor své matce, již patří neskonalá a společensky kontrolovaná míra úcty, jež má právo hovořit do života mladému páru a disponovat pracovní silou své snachy. V souladu s mravním kodexem matka vyžaduje od syna povinnou pozornost a od snachy pokoru.“³⁹

Islámský zákon obsahuje přísná pravidla týkající se vztahů mezi muži a ženami. Muž hraje v rodině zásadní roli, živí a ochraňuje svou rodinu. Žena má být chráněna. Když je malá, má ji živit otec nebo bratr, když se vdá, živí ji manžel: „*V islámu se výchova dětí liší v závislosti na pohlaví. Zvláště synové si vytvářejí úzké emocionální pouto k matce. Otec je obvykle ctěn jako autorita. Po obřizce, která probíhá obvykle mezi čtvrtým a devátým rokem, uvádějí otcové syny stále více do mužského světa. Matky tradičně vyučují dcery domácím povinnostem a připravují je na jejich budoucí roli ženy v domácnosti a matky. Mimo případy závažných překážek je manželství normou a ženě garantuje obživu.*“⁴⁰

V egyptské kultuře je rodina jednou ze základních hodnot. Rodina je základním prvkem a stavebním kamenem obce muslimů. „*Základem islámské rodiny jsou pokrevní pouta nebo manželské závazky. Islám buduje rodinu na pevných základech, které dokážou zabezpečit trvání rodiny.*“⁴¹

4.3 Postavení ženy v Egyptské arabské republice

Jedním z nejdiskutovanějších témat ohledně islámu je postavení muslimské ženy. Samozřejmě se liší postavení žen a mužů v islámu. Úloha muslimské ženy je dle Koránu naprosto specifická oproti jiným světovým kulturám. V Koránu je ženám věnována jedna z nejdelsích kapitol – súr, v níž se pojednává mimo jiné o majetkových otázkách a právech ženy. Žena je v tradiční islámské společnosti – jako je Egypt – spojována především s domácím rodinným prostředím. Veřejný prostor je tradičně chápán jako především mužská doména. Žena má být chráněna, nikoli omezována. Žena je vnímána jako křehčí, zranitelnější a snáze ovlivnitelná bytost, tím se vysvětluje např. pravidlo, že svědectví dvou žen u soudu má váhu jako svědectví jednoho muže. Podobně má žena při dědickém řízení poloviční dědický podíl než muž ve stejném příbuzenském poměru. Muž má tedy dominantní postavení z hlediska autority, a proto také větší odpovědnost. Odlišnosti u náboženských

³⁹ KŘÍKAVOVÁ, A, MENDEL, M., MÜLLER, Z. *Islám – ideál a skutečnost*. 1.vyd. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-012-8. s. 204.

⁴⁰ SCHIRRMACHEROVÁ, Ch. *Islám a západní společnost*. 1. Vyd. Praha: Nakladatelství Návrat domů, s.r.o., 2017. ISBN 978-80-7255-400-3. s. 91.

⁴¹ HAMMUDAH 'A. *Zaostřeno na islám*. 1. vyd. Praha: Ústředí islámských obcí, 1992. ISBN 978-80-904373-6-4. s. 110.

povinností přináší biologická odlišnost ženy. Jedná se o předpisy o rituální čistotě (tahára), vzhledem k ženě menstruaci a šestinedělí, o půst (úlevy v těhotenství a při kojení) i o pouti do Mekky, kde se předpokládá, že žena cestuje v doprovodu s mužem. Uspořádání modlitčích se mužů a žen v mešitě určuje tradice tak, aby pohled na ženy muže nerušil.⁴²

Ženy se v Egyptské arabské republice zahalují z náboženských důvodů, ale je nutno mít na paměti, že někdy to spíše vyplývá z místních zvyků a tradic. Žena by měla na veřejnosti ukazovat maximálně svůj obličej a ruce. Zbytek by měla mít zahalený. Nicméně je to pouze doporučení, ne příkázání. Rozhodnutí, co bude žena nosit, závisí na ní samotné. Západní stereotypy týkající se muslimek jsou hluboce zakořeněné. Jak uvádí Carole Hillenbrandová, západní společnost obecně předpokládá, že ženy v islámské společenské hierarchii vždy zaujímají nižší postavení, než muži a jsou nejprve majetkem otců a posléze manželů. A přitom ještě donedávna i západní kultura zabraňovala ženám volit, studovat na univerzitách, provozovat celou řadu profesí či vlastnit majetek za podmínek rovných mužům. Proto když se hovoří o ženách v islámu, je důležité vždy přesně zmínit, o které muslimské zemi je řeč. V 19. století a v počátcích 20. století se životy žen zásadně měnily, a to nejen na Západě. Válečné požadavky ženám poskytly větší pracovní možnosti, a také začaly nosit mnohem neformálnější oblečení. Podobný trend se objevil i v některých městech blízkovýchodních zemí, do kterých řadíme i Egypt, kde ženy začaly nosit decentní varianty západních šatů.⁴³

4.4 Mnohoženství – polygynie

Polygynie, tedy soužití jednoho muže s několika ženami, na rozdíl od polyandrie, kdy se jedná o soužití ženy s několika muži. Obě varianty spadají pod pojem polygamie, což je opak monogamního vztahu, který je etickou a zákonnou normou v křesťanství i soudobých sekularizovaných společnostech. Existuje řada důvodů, kvůli nimž polygynii islám povoluje. V některých společnostech může být více žen než mužů, zvláště v zemích, které vedou časté války. Neprovdané ženy by se tak ocitly v těžké situaci. Velmi málo žen

⁴² KNOTKOVÁ – ČAPKOVÁ, B. *Obrázky ženství v náboženských kulturách*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2008. ISBN 978-80-7185-890-4. s. 122.

⁴³ SCHIRRMACHEROVÁ, Ch. *Islám a západní společnost*. 1. Vyd. Praha: Nakladatelství Návrat domů, s.r.o., 2017. ISBN 978-80-7255-400-3. s. 213.

totiž dokáže žít bez stálého a zajištěného vztahu s mužem. Polygynie umožňuje také řešit problémy spojené s neplodností ženy, či neschopností ženy plnit své manželské povinnosti.⁴⁴

Polygynie v dnešní době již není v Egyptské arabské republice častá a berou ji dokonce jako nepřírozenou. Hlavním důvodem je problém mužů, kdy musí podle islámu zajistit materiálně ženy stejnou měrou. Egyptan muslim dnes může mít čtyři manželky, ale pouze z určitého důvodu a za předpokladu, že se ke všem chová naprosto stejně. Dokonce platí zákaz polygaminího manželství pro státní zaměstnance, včetně důstojníků armády a bezpečnosti. Od roku 1979 platí v Egyptské arabské republice zásada, že manžel musí uvědomit ženu o svém záměru, a ta má právo požádat o rozvod.⁴⁵

⁴⁴ KŘIKAVOVÁ, A, MENDEL, M., MÜLLER, Z. *Islám – ideál a skutečnost*. 1.vyd. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-012-8. s. 197.

⁴⁵ KŘIKAVOVÁ, A, MENDEL, M., MÜLLER, Z. *Islám – ideál a skutečnost*. 1.vyd. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-012-8. s. 198.

5 Smíšená manželství v České republice

Mezi obecné charakteristiky smíšených manželství často patří jejich pozitivní dopady na společnost, neboť přispívají k lepší interakci a integraci ve společnosti. Také platí, že smíšená manželství nespojují pouze dva lidi, ale širší příbuzenské skupiny, čímž mohou přispívat k redukci konfliktů a rasové, etnické či náboženské nesnášenlivosti ve společnosti. Smíšené sňatky mohou být problémové z podstatných kulturních a náboženských odlišností mezi manžely, které před sňatkem nemusí být vidět. Evropa patří ke kulturním oblastem s relativně velkým podílem rasově smíšených párů, netolerance k nim se považuje za kulturně pokleslé chování. Přitom některé společnosti zakazovaly rasově smíšené sňatky zákonem ještě v poměrně nedaleké minulosti, například ve Spojených státech amerických platil zákon zakazující rasově smíšený sňatek v mnoha státech až do roku 1967, kdy ho učinil neplatným výrok Nejvyššího soudu.⁴⁶

Muž muslim si za manželku může vzít muslimku, křesťanku či židovku. Manželství mezi muslimem a ženou bez vyznání není dovoleno. Muslimští právní znalci obecně zakazují, aby si muslimky braly za manžele nemuslimy. Důvodem, proč si muslimky berou za manžely pouze muže muslimského vyznání je, že narozené děti budou automaticky muslimové, čímž je zajištěna stálá produkce muslimů.⁴⁷

Důležitou roli hraje jistě ve smíšeném manželství náboženství. V případě křesťansko – muslimského náboženství, kde každý z vyznavačů má osvojené stereotypy, dochází k většímu riziku střetu, než v manželství, kde jsou manželé stejného vyznání. Zajímavé téma, které se v českém prostředí zpracovávalo s ohledem na rodinu a příbuzenské vztahy, byla změna genderových rolí. Nejvíce se tato otázka týká muslimských rodin, kdy v prostředí České republiky muži nemohou plnit roli výhradních živitelů rodin a ženy výhradní roli vedení domácnosti, jak to bývá v islámu běžné. Naopak může nastat situace, že manžel zůstane nezaměstnaný a živitelkou rodiny se stane manželka.⁴⁸

⁴⁶ MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. 1999 ISBN 80-85850-75-3.

⁴⁷ HILLENBRANDOVÁ, C. *Islám – Historie, současnost a perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1. s. 121.

⁴⁸ UHEREK, Z., KORECKÁ, Z., POJAROVÁ, T. a kol. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. 1. vyd. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008 ISBN: 978-80-87112-12-0. s. 111.

5.1 Manželství s Egyptanem

Demografická ročenka Českého statistického úřadu pro Českou republiku pro rok 2017 prozrazuje počet sňatků 31, kdy se jedná o manžela s egyptským státním občanstvím s manželkou z České republiky. Na stejných stránkách lze nalézt i statistiku počtu rozvodů muže z Egyptské arabské republiky s ženou s českým státním občanstvím, kde se jedná o 28 rozvodů v roce 2007.⁴⁹

Na webových stránkách ministerstva vnitra je uvedeno, že občan České republiky může na území České republiky uzavřít manželství s cizím státním občanem, a to formou občanského nebo církevního sňatku. Manželství se uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy, kteří spolu chtějí uzavřít manželství o tom, že spolu vstupují do manželství. Prohlášení se činí veřejně a slavnostním způsobem v přítomnosti dvou svědků.⁵⁰

5.2 Děti ve smíšeném manželství (česko-egyptské prostředí)

Ve smíšeném česko-egyptském manželství, se často naráží na komplikace v zásadní otázce, jako je pojmenování dětí. Tomu, jak by měl muslim pojmenovat své dítě, se věnuje řada exegetické literatury i hadítů. Jméno dítěte je v České republice potřeba zapsat na matrice do knihy narození, kde se na základě toho pak teprve vydá rodná list a jméno se objeví v dalších dokladech.⁵¹

U smíšených manželství v česko-egyptské kombinaci napadá ihned několik otázek, hlavně v otázce náboženství a kultury. Partneři s největší pravděpodobností pocházejí z jiných kulturních podmínek, mají jiné zvyky, jazyk či víru. Přístupy k výchově se mohou odvíjet od toho, jak velkou roli hraje náboženství, jak jsou lidé vzdělaní a v jaké zemi se nacházejí. Ve výchově dětí lze vidět velké rozdíly. Záleží na tom, jak silně je rodina věřící.

Tradice a zvyky, které dodržují muslimské rodiny, jsou úzce spojeny s muslimskou vírou a islámem. Dodržované zvyky jsou většinou odvozeny z Koránu nebo kultury daného regionu. V České republice mají muslimské rodiny velkou podporu dodržování tradic od Muslimské obce, která se podílí na uskutečňování obřadů a zaštiťuje je.⁵²

⁴⁹ <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-ceske-republiky-x36hy5c4db>

⁵⁰ <https://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-manzelstvi-statniho-obcana-ceske-republiky-s-cizincem-na-uzemi-ceske-republiky.aspx>

⁵¹ MENDEL, M. OSTRÁNSKÝ, B. RATAJ, T. *Islám v srdci Evropy*. 1.vyd. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1554-9.

⁵² <http://www.umocr.cz/>

6 Integrace muslimů v České republice

Z kulturního pohledu se může zdát, že zbožný muslim bude narážet na spoustu konfliktů s odlišnou kulturou, islámem zakázané požívání alkoholu, krve, vepřového masa a dalších produktů vyrobených z prasat. Muslimové se bojí, aby se tyto látky nedostaly do potravin, protože kontakt s takto zapovězenou látkou muslima rituálně znečišťuje, čímž je jeho modlitba neplatná. Člověk rituálně nečistý se nesmí modlit ani dotýkat Koránu. Důležité otázky manželství, rozvodu, výchovy dětí, dodržování svátků – ve všech těchto věcech naráží rozdílnost muslimů na běžnou praxi v české společnosti. Návrat k tradičnímu oděvu bývá často výrazem protestu a přiznání se k odlišné kulturní identitě: „*Důraz na tradiční odívání spolu s návratem ke striktnímu dodržování předpisů o modlitbě, půstu a pravidelnému navštěvování mešity představuje symbolické odmítnutí západních hodnot.*“⁵³

Výzkum Jany Grohmannové potvrzuje, že silné vazby a citové zázemí jsou pozitivním integračním prvkem. Naopak odloučení v hostitelské zemi od rodinného zázemí může brzdit proces integrace. Ve svém výzkumu současně ukazuje, že přítomnost nukleární rodiny v cílové zemi zcela nekompensuje citové strádání cizinců, neboť jsou často citově navázáni na rozšířené rodiny, jež pro ně v řadě případů představují stejné citové zázemí jako nukleární rodiny. Trvalá nepřítomnost nejbližších příbuzných může být různými formami kompenzována, například návštěvami, telefonáty či elektronickou poštou. Zároveň upozorňuje, že rodinné zázemí často nemůže vykompenzovat jednotlivcův neúspěch v jiných oblastech života a v případě uzavření se do rodinného kruhu může dokonce vést ke zpomalení procesu adaptace na nové prostředí. Zdeněk Uherek uvádí, že nejčastějším účelem pobytu cizinců v České republice je zaměstnání a hned na druhém místě se vyskytuje sloučení rodiny. Počet osob pobývajících v České republice za účelem zaměstnání a sloučení rodiny vzrostl zejména po vstupu do Evropské unie.⁵⁴

⁵³ KŘIKAVOVÁ, A, MENDEL, M., MÜLLER, Z. *Islám – ideál a skutečnost*. 1.vyd. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-012-8. s. 80.

⁵⁴ UHEREK, Z., KORECKÁ, Z., POJAROVÁ, T. a kol. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. 1. vyd. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008 ISBN: 978-80-87112-12-0.

6.1 Egypt'ané v České republice a jejich integrace do rodinných hodnot

Rodinný život se v důsledku stěhování dramaticky mění. Pro přistěhovalce nastává nová životní situace a jsou postaveni před rozličná očekávání. V první řadě je potřeba jim dát čas, aby se stačili novým situacím přizpůsobit.⁵⁵

Pokud se rozhodnou natrvalo usadit, čeká je složitý proces adaptace. Dle Tatjany Šiškové adaptace na nové podmínky v majoritní společnosti má mnoho rozdílných podob a je podmíněna různými faktory. Určujícím faktorem je státní občanství, jelikož díky němu máme určená práva a povinnosti. Ačkoli Egypt'ané o sobě tvrdí, že jsou velmi přísní muslimové, a že jejich morální kodex je tvořen islámem, rozhodující je pro ně tradice.⁵⁶

Jak uvádí ve své knize Miroslava Rákoczyová, důležitou roli v oblasti jazykových kompetencí hrají rodinné vazby. Velkou výhodou v procesu pronikání do českého jazyka vidí u přistěhovalců, kteří žijí s českým státním občanem či občankou. V rámci rodiny totiž čeští partneři fungují jako školitelé jazykových znalostí a napomáhají v orientaci v české společnosti a kultuře. Miroslava Rákoczyová popisuje důležitost role rodinné vazby ve vztahové dimenzi sociální integrace. U smíšených manželských párů, u nichž jeden z partnerů je původem z České republiky ještě rozlišuje, zda byly vztahy navázány mimo Českou republiku a jejich naplnění se stalo příčinou migrace jednoho z páru za svým českým protějškem a ty, které vznikaly postupně v průběhu pobytu na území České republiky a byly součástí procesu sociální integrace přistěhovalce. Velkou výhodou vidí v dětech, které pozitivně ovlivňují rodinné vztahy a mají prointegrační funkci. Péče o dítě, které vyžaduje další kontakty s českým prostředím a také může vést k úvahám o přináležitosti k určitému geografickému či sociálnímu prostoru – pocitu domova.⁵⁷

6.2 Integrace Egypt'anů v České republice

Důležité faktory, které vždy doprovázejí komunikaci, jsou hodnoty, vnímání, předpojatost a komunikační styl. Hodnotám se učíme od malička v rámci socializačního procesu. Jsou to názory našich rodičů, prarodičů, naší společnosti, kterých si ceníme. Do této kategorie patří i náboženství. Celý náš hodnotový systém určuje kritéria,

⁵⁵ NIESSEN, J. *Rozmanitost a soudružnost: nové úkoly v oblasti integrace imigrantů a menšin*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství Rady Evropy, 2000. ISBN 92-871-4345-5. s. 46.

⁵⁶ ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

⁵⁷ RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. 2009 ISBN 978-80-7419-023-0.

podle kterých žijeme. Vnímání se týká čehokoli kolem nás. Naše vnímání ovlivňují naše zkušenosti, nám dostupné informace a hodnotový systém, který přebíráme z okolí. Předpojatost a předsudky vyplývají z hodnotových vzorců chování, tradic, zkušeností, informací a ze sociálního vnímání. Každý člověk má jiný komunikační styl, ten je ještě podpořen a rozvíjen kulturními zvyklostmi a tradicemi každé skupiny obyvatel.⁵⁸

Často bývá hlavním problémem strach z neznámého a málo odvahy či respektu v kontrastu s odlišností. *„Další oblast obav muslimů, kteří žijí v nemuslimských společnostech, se týká morálky. K označení západní společnosti užívají kupříkladu pojem „ziná-společnost“, což označuje společnost, pro kterou je charakteristické smilstvo a cizoložství. Mají zde strach z poskvrnění, protože cizoložství je podle Koránu jedním z nejtěžších hříchů, kterého se může muž či žena dopustit. V islámské právní vědě si zasluhuje pevně stanovený trest (arabsky hadd), který v tomto případě znamená smrt. Pojem (hadd) označuje nezaměnitelné tresty předepsané jako „právo Boží“ (haqq Alláh). Všeobecný úpadek mravnosti a rozpad rodin vyvolává u mnoha muslimů pocit ztráty bezpečí.“*⁵⁹

Důležitým faktorem integrace je zejména trh práce a podpora ekonomické soběstačnosti. V současnosti se vyskytují různé rozdíly v přístupu na trh práce. Zatímco občané Evropské unie mají volný přístup na trh práce, občané třetích zemí mohou u nás pracovat na základě pracovního povolení. Význačnou dělicí linií v přístupu na trh práce tvoří institut trvalého pobytu, který umožňuje práci bez pracovního povolení.⁶⁰

Naučit se co nejlépe českému jazyku je pro Egyptěany základním kritériem úspěšného zapojení se do života české společnosti a nalezení zaměstnání podle svých představ. Důležitým prvkem v integraci je snaha porozumět odlišné kultuře a již předem neodsuzovat kvůli odlišné víře. Zajímavý poznatek je popsán v knize Tomáše Halíka - Smířená různost: *„Zejména v Egyptě a na univerzitě al-Azhar jsem se setkal s tím, že muslimové neodmítali Západ proto, že byl křesťanský, nýbrž pohrdají dnešní západní civilizací z toho důvodu, protože zradila své náboženství a propadla ateismu, materialismu a konzumu, že mládež se oddává drogám a sexuální nevázanosti, rodiny se rozpadají atd.“*⁶¹

⁵⁸ ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

⁵⁹ SCHIRRMACHEROVÁ, Ch. *Islám a západní společnost*. 1. Vyd. Praha: Nakladatelství Návrat domů,s.r.o., 2017. ISBN 978-80-7255-400-3. s. 64.

⁶⁰ RÁKOCZIOVÁ, M., TRBOLA, R. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. 2009 ISBN 978-80-7419-023-0. s. 29.

⁶¹ HALÍK, T. *Smířená různost*. 1.vyd. Praha: Portál, s. r. o., 2011. ISBN 978-80-7367-860-9. s. 180.

7 Metodologie výzkumu

Výzkum byl proveden pomocí metodologie, která je popsána v jedné z následujících podkapitol. Celkem bylo v kvalitativním výzkumu pomocí metody polostrukturovaného rozhovoru dotazováno šest manželských párů v období srpen roku 2018 až únor roku 2019, přičemž podmínkou bylo, aby manželka byla české národnosti a muž Egypt'an. Další podmínkou bylo minimálně tříleté manželství respondentů. Rozhovory byly vedeny podle předem sestavené osnovy sedmnácti otázek, které se nejčastěji týkali společenských, kulturních problémů nastávajících ve smíšených manželstvích.

Kontakty na respondenty jsem získávala postupně. Dva páry jsem znala osobně již od roku 2006. Další páry mi byly doporučeny známými. Dvacet oslovených manželských párů s poskytnutím rozhovoru souhlasilo. Někteří odpovídali více otevřeně, jiní spíše stručněji. Celkový výzkum se uskutečnil se šesti manželskými páry. Po stručné charakteristice jednotlivých párů jsou jejich výpovědi interpretovány. Každý dotazovaný pár skrývá jedinečný životní příběh, který nelze pochopit bez perspektivy, kterou nám nabídne pouze osobní výpověď manželských smíšených párů.

7.1 Vymezení cíle

Cílem práce nemůže být reprezentativnost velkého množství dat zobecnitelných na všechny smíšené česko-egyptské páry v České republice, ale porozumění vybraným životním zkušenostem a pocitům s nimi spojenými. Odhalení pocitů lidí si vyžaduje detailní informace a individuální přístup. V tomto textu se zabývám životní zkušeností česko-egyptských manželských párů, snažím se zjistit jejich pocity, a ty následně interpretovat a vyvodit z nich závěry. Data pro zodpovězení svých výzkumných otázek jsem získala především z kvalitativního výzkumu, ve kterém jsem použila metodu polostrukturovaného rozhovoru, což mi umožnilo dotazovat se na případné vhodné otázky a široký náhled na problematiku. Výzkum byl realizován v České republice se zaměřením na cílovou skupinu. Ve výběru respondentů figurují české ženy jako manželky muslimů z Egyptské arabské republiky.

Hlavním cílem předkládané bakalářské práce je snaha popsat život muslimů, kteří přišli do České republiky, a jsou nuceni přizpůsobit přinejmenším část svých tradic jinému kulturnímu, náboženskému a právnímu prostředí české nemuslimské společnosti. Mapováním problematiky smíšených manželství a na základě vlastního výzkumu odhalím základní charakteristiky a podobnosti smíšených manželství mezi ženami Češkami a muži

cizinci pocházejícími z Egyptské arabské republiky. Ve výzkumné části pak zodpovím hlavní otázku této práce, a to jak se muslimové z Egyptské arabské republiky integrují v České republice a jak jsou ovlivněni českým prostředím.

7.2 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky jsou zaměřené především na to, jak a kde se manželé seznámili, a z jakého důvodu se rozhodli žít v České republice. Dále jsem se zajímala o mužův příchod do České republiky, zhodnocení prvních pocitů a situace v začátcích manželství. Pro zhodnocení situace v rodině jsem si připravila otázky vztahující se na rodinu i přátele. Jako další mě zajímalo, zda je muž v České republice zaměstnán a jak tráví rodina volný čas. Respondentů jsem se ptala na otázky, ze kterých je lze usoudit, jak se v České republice adaptovali, a zda praktikují víru. V neposlední řadě jsem se zaměřila na obtíže plynoucí z jazykové bariéry a z každodenního života, otázkou je například zda muž umí český jazyk a zdali se ho učí. Ve výzkumných otázkách jde o osvětlení nové situace a života smíšených manželství, díky kterým se postupně dostanu k odpovědi na mé hlavní výzkumné otázky. Zodpovězení otázek by mělo poskytnout pohled na smíšená manželství Češky s Egyptanem muslimem a na jejich život v České republice.

7.3 Kvalitativní výzkum

Vzhledem k povaze zkoumaného problému jsem se rozhodla pro kvalitativní metodologický přístup, který poskytuje získání detailnějších informací a umožňuje nahlédnout hlouběji do zkoumané problematiky. Nejprve jsem si stanovila výzkumný plán, a poté došlo ke sběru potřebných dat. Data jsem shromažďovala pomocí vybrané techniky. Sběr dat je popsán podrobněji v následující části práce. Výhodou kvalitativního výzkumu je hloubkové poznávání problematiky daného problému, jelikož tento typ výzkumu umožňuje získávání podrobnějších informací. K dalším přednostem kvalitativního výzkumu patří například získávání podrobného popisu a vhledu při zkoumání jedince, skupiny či události, zkoumá fenomén v přirozeném prostředí, umožňuje sledovat procesy, umožňuje navrhnout teorie, dobře reaguje na místní situace a podmínky a hledá lokální příčinné souvislosti.⁶²

Jan Hendl přirovnává práci kvalitativního výzkumníka k činnosti detektiva. Výzkumník vyhledává a analyzuje jakékoliv informace, které přispívají k osvětlení

⁶² HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1 vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2. s. 52.

výzkumných otázek a provádí závěry. Výzkumník sbírá data a analyzuje je v delším časovém intervalu. Kvalitativní výzkum se provádí delším a intenzivním kontaktem s terénem nebo situací jedince či skupiny jedinců. Tyto situace jsou reflektující každodenností život jedinců, skupin, společností či organizací.⁶³

Roman Švaříček a Klára Šedřová definují kvalitativní výzkum: „*Kvalitativní přístup je proces zkoumání jevů a problému v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hloubkových datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a prezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.*“⁶⁴

Kvalitativní výzkum se zabývá především strukturou zkoumaných jevů, jejich vlastnostmi a faktory, které je ovlivňují. Mezi základní metody kvalitativního přístupu patří pozorování, texty a dokumenty, interview, audio-záznamy a videozáznamy. Kvalitativní přístup se snaží vytvářet obraz daného fenoménu (prvku, aspektu, procesu) v co možná nejkomplexnější podobě, a to včetně podob jeho vztahů a dalšími aspekty.⁶⁵

7. 3. 1 Metoda polostrukturovaného rozhovoru

Jelikož cílem mého výzkumu je zjistit odpověď na otázky ohledně adaptace Egypťanů a jejich začátky nejen v rodině, pro sběr dat jsem zvolila kvalitativní výzkum s metodou polostrukturovaného rozhovoru. Polostrukturovaný rozhovor patří mezi metody kvalitativního výzkumu. Tvůrce rozhovoru má předem připravený návod, který ale nemusí přesně dodržovat. Tato metoda je často využívána, jelikož je optimální pro získávání dat. Polostrukturovaný rozhovor umožňuje tazateli co nevhodněji využít čas. Výhodou také je, že pomáhá udržet zaměření rozhovoru a současně dovoluje dotazovanému uplatnit vlastní perspektivy a zkušenosti.⁶⁶

Tuto metodu jsem zvolila z důvodu, abych se dostala pod povrch všedních poznatků a informací, která je dána především v případě strukturovaného rozhovoru. Nejprve jsem si

⁶³ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1 vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2. s. 50.

⁶⁴ ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĎOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0. s. 17.

⁶⁵ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1 vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2., REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a. s., 2009. ISBN 978-80-247-3006-6. s. 40.

⁶⁶ HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1 vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2. s. 174.

stanovila cílovou otázku – co je cílem mé bakalářské práce. Průběh rozhovorů probíhal pokaždé na stejném principu. Respondentům jsem osobně vysvětlila, proč jsme se sešli. Při rozhovorech jsem se držela hlavních otázek, ale s ohledem na odpovědi respondentů a aktuální situaci, a také je nechala vyprávět svůj životní příběh. Rozhovory jsem si nahrávala na záznamník v mobilním telefonu, a poté vždy co nejdříve doslovně přepsala do elektronické podoby.

7.4 Etika výzkumu

U každého výzkumu je potřeba dodržovat etická pravidla výzkumného šetření. Etická pravidla jsou nástrojem pro ochranu respondentů či dalších osob zapojených do výzkumu. Etika výzkumu nemá přesně definovaná pravidla, řídí se spíše dle obecných principů a zásad. Jedná se hlavně o princip důvěry či princip souhlasu.⁶⁷

Při sběru dat bylo nutné dodržovat etická pravidla výzkumného šetření. Při oslovování participantů jsem vždy uváděla, že výzkum bude diskrétní. Před každým rozhovorem jsem všem zúčastněným vysvětlila účel rozhovoru, téma mé práce, přibližnou délku rozhovoru a požádala je o souhlas se zaznamenáním našeho rozhovoru na záznamník. K respondentům jsem se chovala s respektem a velkou úctou. S daty jsem manipulovala zodpovědně při zachování maximální bezpečnosti. Martin Soukup doporučuje seznámení s antropologickým etickým kodexem: „*Etický kodex představuje rámeček, v němž by měl antropolog hledat východiska a o nějž by měl opírat svá rozhodnutí v obtížných situacích, do nichž se může ve vlastní výzkumné praxi dostat.*“⁶⁸

7.5 Postup získávání a tvorby dat

Martin Soukup uvádí o postupu při analýze a získávání dat, kde jedna věc je etnografická data získat a druhá věc je, co se s nimi bude provádět. Předpokladem převedení empirických dat do poznatků a odborných koncepcí jsou vhodně zvolené analytické nástroje: „*Volba analytických nástrojů se řídí na jedné straně daty, na straně druhé cílem výzkumu.*“⁶⁹

Postupně jsem oslovila dvacet manželských párů, kterým jsem poskytla informace týkající se mého výzkumu, aby se mohly rozhodnout, zda chtějí spolupracovat.

⁶⁷ ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0. s. 45.

⁶⁸ SOUKUP, M. *Terénní výzkum v sociální a kulturní antropologii*. 1. Vyd. Praha: Kalorlinum, 2014. ISBN 978-80-246-2567-6. s. 134.

⁶⁹ SOUKUP, M. *Terénní výzkum v sociální a kulturní antropologii*. 1. Vyd. Praha: Kalorlinum, 2014. ISBN 978-80-246-2567-6. s. 83.

Konečného výsledku jsem se dopracovala se šesti manželskými páry. Rozhovory proběhly v různých městech České republiky s ohledem na bydliště respondentů. Ti sami určili, kde bude rozhovor probíhat. Komunikace s respondenty probíhala v českém, anglickém a minimálně v arabském jazyce. Délka rozhovorů probíhala průměrně 120 minut s tím, že předcházela neformální konverzace, kdy jsem nejprve řekla něco o sobě, o mém výzkumu, a jak se na tom budou podílet oni. Rozhovor vždy končil, když už respondenti neměli co více říci. Konec setkání jsem se snažila vést v podobném přátelském duchu jako začátek, aby respondenti nenabývali pocitu, že jsem je zneužila a po ukončení rozhovoru mě nezajímají. Prostřednictvím kvalitativního přístupu jsem měla větší možnost zjistit, jaké mají účastníci výzkumu subjektivní pocity a zkušenosti. Nahrané rozhovory jsem vždy hned převedla do textové podoby – transkripce. Transkripce se nazývá proces převodu mluveného projevu z interview nebo skupinové diskuze do písemné podoby. Jelikož se jedná o časově velmi náročnou proceduru, začala jsem se sběrem dat již v srpnu roku 2018.

7. 5. 1 Otevřené kódování

Po vytvoření dokumentu s transkribovanou formou původního záznamu jsem začala rozhovory analyzovat a použila techniku otevřeného kódování, kterou Roman Švaříček a Klára Šedřová definují jako proces, při kterém je text jako sekvence rozbit na jednotky a těmto jednotkám jsou přiděleny kategorie. S nově pojmenovanými fragmenty pak výzkumník pracuje. Otevřené kódování se používá v široké škále kvalitativních projektů díky své jednoduchosti a účinnosti.⁷⁰

Jak již bylo zmíněno, zvukový materiál jsem si doslovně převedla do písemné podoby ihned po interview. Zaznamenávala jsem si vše, včetně smíchu. Po vytvoření dokumentu jsem začala se systematizací dat pomocí kódování. Přestože jsem si do počítače instalovala program ATLAS.ti, který je doporučován k technice otevřeného kódování, raději jsem kódovala ručně. Tedy pomocí tužek a papíru. Každý rozhovor jsem okódovala zvlášť, a poté jsem hledala souvislosti, spojitosti a vzájemné vazby mezi všemi okódovanými rozhovory. Tímto způsobem mi vykryštovala kostra analytického příběhu.

⁷⁰ ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĎOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0. s. 211.

7.6 Charakteristika respondentů

Výzkumný vzorek respondentů, kteří mi poskytli potřebné informace k vypracování této práce, je tvořen ženami české národnosti a jejich manžely egyptské národnosti, žijících v České republice. Ačkoli jsem oslovila dvacet manželských párů, ochotných spolupracovat byla nakonec polovina a celkového výsledku jsem se dopracovala pouze s šesti páry. Velkým problémem se ukázal strach z nenávisti a z xenofobie. Všechny dotazované páry žijí v České republice více jak tři roky. Všichni dotazovaní muži z Egyptské arabské republiky jsou muslimského vyznání. Za významné považuji, že délka pobytu na území České republiky je více jak tři roky, což je dostatečné pro reflektování životního příběhu v kontextu se životem v České republice. Dalším významným kritériem pro můj výzkum byla ochota otevřeně mluvit o svém životě a víře.

Tabulka č. 1 – rozdělení manželských párů/rok seznámení/věk partnerů/počet dětí

	Manželé od roku	Věky ženy	Věk muže	Počet dětí
Pár č. 1	2005	39	39	2
Pár č. 2	2014	34	35	2
Pár č. 3	2009	41	39	4
Pár č. 4	2015	28	30	0
Pár č. 5	2015	38	34	1
Pár č. 6	2006	36	37	1

Tabulka č. 2 – rozdělení manželských párů/místo a čas výzkumného šetření

	žena	muž	Místo rozhovoru a natáčení	Měsíc výzkumu
Pár č. 1	Iva	Wael	Praha	září 2018
Pár č. 2	Jana	Ahmed	Pardubice	říjen 2018
Pár č. 3	Hana	Abdu	Praha	listopad 2018
Pár č. 4	Martina	Adam	Hradec Králové	prosinec 2018
Pár č. 5	Petra	Mahmoud	Praha	leden 2019
Pár č. 6	Lucie	Reda	Brno	únor 2019

8 Výzkumné šetření

V této kapitole popisují výsledky výzkumného šetření, kde bylo hlavním cílem popsat život muslimů z Egyptské arabské republiky, kteří přišli do České republiky, a jsou nuceni přizpůsobit přinejmenším část svých tradic jinému kulturnímu, náboženskému a právnímu prostředí české nemuslimské společnosti. Dále bylo cílem zjistit, jak se integrují v České republice, a jak jsou ovlivněni zvyky a kulturou české společnosti. Po analýze dat technikou otevřeného kódování, jsem sestavila čtyři kategorie. Přidané citace respondentů zdůrazňují významné body. Jedná se o doslovné přepisy.

Významné problematiky, které vyplynuly z analýzy dat:

- Problematika příchodu do České republiky a integrace
- Problematika rodiny a výchova dětí
- Problematika zaměstnání a jazyková bariéra
- Problematika kultury a náboženství

8.1 Problematika příchodu do České republiky a integrace

Všechny manželské páry se seznámily v Egyptské arabské republice. Pět respondentek tam bylo na dovolené, jedna tam pracovala jako průvodkyně. Muži pocházejí z různých částí Egyptské arabské republiky, většinou okolí Káhiry. Do turistických center jezdí pracovat, aby zlepšili finanční situaci celé rodiny. Turistickými centry je myšlena Hurghada či Sharm el Sheikh. Jejich původní zaměstnání v domovině byla například práce v bance, v armádě, v nemocnici, ve firmě obchodující s naftou a v obchodě s elektrickými a elektronickými potřebami. V turistickém centru se jejich povolání změnilo na to, co bylo potřebné. V hotelu pracovali například jako plavčík, masér, delegát, recepční či animátor: *„Manžel pracoval v hotelu v Hurghadě jako recepční. Já jsem přiletěla do Egypta na čtvrt roku jako delegátka. Po práci jsme se scházeli na střeše hotelu, kde jsme trávili večery a zjistili jsme, že spolu chceme žít.“*⁷¹

Příchod do České republiky si všichni respondenti pamatují dobře a berou to jako zlomový okamžik v jejich životě. První pocity v České republice ovlivnilo i to, v jaké části roku přiletěli. Ti, co přiletěli na jaře či v létě, ihned popisují, jak je oslnila nekonečná zeleň

⁷¹ Jana z páru č. 2, Pardubice, 13. 10. 2018

v přírodě. Zelená pole a lesy, to je první, co popisují, že viděli po cestě z pražského letiště do nového domova. Z pocitů si vybavují pocit nekonečného štěstí a svobody.

Ti, co přiletěli v zimě, byli překvapeni z mrazivého počasí a také viděli poprvé v životě sníh: *„Když jsem vystoupil z letadla, byl jsem v šoku. Myslel jsem, že jsem vystoupil na Severním pólu. A to jsem měl na sobě svůj nejteplejší kousek oblečení – džínovou bundu. Manželka mi naštěstí připravila šatník do začátku, protože jsem přiletěl v lednu.“*⁷²

Každý z dotazovaných respondentů se v počátcích setkal dříve nebo později s nepříznivým přístupem: *„Když jsem přiletěl, cítil jsem se nevitáný. Přístup lidí tady mi přišel odlišný, než u nás. Většina Egyptanů se k cizincům chová přátelsky a snaží se jim všemožně pomoci. V České republice se každý stará sám o sebe. Natož aby je napadlo nabídnout cizím lidem pomocnou ruku.“*⁷³

Se stereotypy a předsudky se setkávali hned od počátku vztahu všichni dotazovaní. Častým důvodem předsudků a stereotypů je nedostatečné vědomostní pole jedince. S tím se setkaly respondentky všechny: *„Hodně lidí mi náš vztah rozmlouvalo. Varovali mě, že manžel se chce pouze dostat do Evropy, že se se mnou rozvede a unese mi děti. To bylo před 14 lety. Od té doby se spousta věcí změnila. Lidé v okolí zjistili, že se zmýlili. Jen můj otec si s mužem nerozumí. Přičítáme to počáteční jazykové bariéře a vzdálenosti našich domovů.“*⁷⁴

Respondentky se pak shodují v odpovědích, že někdo se s tím, že mají cizince z třetí země, nevyrovnal dodnes: *„Nepříjemně se ke mně chovali i v práci. Měli hloupé poznámky typu, jestli u nás na vesnici postavíme mešitu a zda manžel náš dům nevyhodí do povětří podomácku vyrobenou bombou.“*⁷⁵

*„Také jsem se setkávala na počátku našeho manželství s výsměchem, že nosím prsten jen já a manžel ne, aby vypadal, že je svobodný. Ve skutečnosti to je v islámu normální, muži nenosí zlato vůbec.“*⁷⁶

*„V práci se divili, proč jsem si nechala své příjmení a opět se snažili a jízlivé připomínky, ohledně arabských jmen. Svě jméno jsem si nechala podle islámské kultury. V Egyptě mají dcery jména otců. Přijde mi to logické. Nechtěla jsem potom na návštěvě u egyptské rodiny působit jako manželova sestra.“*⁷⁷

⁷² Reda z páru č. 6, Brno, 16. 2. 2019

⁷³ Adam z páru č. 4, Hradec Králové, 15. 12. 2018

⁷⁴ Iva z páru č. 1, Praha, 22. 9. 2018

⁷⁵ Lucie z páru č. 6, Brno, 16. 2. 2019

⁷⁶ Hana z páru č. 2, Pardubice, 13. 10. 2018

⁷⁷ Petra z páru č. 5, Praha, 19. 1. 2019

Respondenti vzpomínají na své začátky jako na těžší období, kdy se museli naučit novým rolím. Shodují se, že nejtěžší bylo, když nemohli jít do práce a museli mít s ženami obrácenou roli, kdy manželka chodila do práce a vydělávala a oni se doma starali o domácnost. V tomto ohledu měli výhodu ti, co bydlí ve městě, mají všude blízko, a tak se mohli jít projít ven a zkoumat okolí. Respondenti bydlící na vesnici, kde není ani obchod, ale pouze jen pole a lesy a autobus jezdí pětkrát za den, vzpomínají na nejhorší chvíle: *„Nevěděl jsem, co mám dělat. Manželka byla v práci. Já do práce nemohl. Jelikož jsem neměl řidičák, nemohl jsem nikam jet. Jediné spojení se světem byl počítač.“*⁷⁸

Respondentky vzpomínají na začátky také ztěžka. Předem byly s muži domluveny, že jejich zemí, kde budou společně žít, bude Česká republika. Důvody byly různé. Například dcera z předchozího manželství, kterou by tak žena ztratila. Hlavním důvodem však bylo lepší ekonomické zázemí. Respondentky přiznávají, jak bylo těžké dostat muže České republiky jako partnera. A i když se původně nechtěly hned vdávat, tak jiné řešení nebylo: *„Původně jsme se nechtěly hned brát, ale neměli jsme jinou možnost, jak dostat muže do České republiky. Snažila jsme se dostat muže do České republiky jako návštěvu pomocí víza na cizinecké policii, kde bylo potřeba vyplnit formulář a prokázat šedesát tisíc korun na účtu pro případ nečekaných událostí. Ale i tak žádost cizinecká policie vždy zamítla. Po třetím marném pokusu jsme se ještě ten rok rozhodli pro svatbu v Egyptské arabské republice. Poté jsem musela zařídit uznání manželství na zvláštní matrice v Brně, kde nám byl vyroben český oddací list. Až na základě českého oddacího listu, který jsem poslala manželovi do Egyptské arabské republiky, dostal manžel vízum a mohl přiletět do České republiky. Navíc manžel musel být zavřený dva měsíce doma, nemohl chodit do zaměstnání a byla ho zkontrolovat cizinecká policie, zda je v místě našeho bydliště a nejedná se pouze o účelový sňatek.“*⁷⁹

Všichni dotazovaní respondenti uvedli, že po příchodu do České republiky se setkali s pocitem osamělosti, který vycházel z oddělení od svých blízkých. Jak respondenti zmínili, projevovala se absence rodiny a přátel. Přesto, že mnozí uvedli, že v dnešní době již není takový problém být v kontaktu s blízkými lidmi, zejména tedy formou internetu, telekomunikací a jiných moderních doplňků. Osobní kontakt a možnost setkání s blízkými lidmi, tyto prostředky nahradit nemohou: *„V začátcích jsem se cítil velmi nevíтанý a celkově mě překvapili negativní reakce lidí v České republice vůči mně – cizinci.“*⁸⁰

⁷⁸ Reda z páru č. 6, Brno, 16. 2. 2019

⁷⁹ Lucie z páru č. 6, Brno, 16. 2. 2019

⁸⁰ Abdu z páru č. 3, Praha, 24. 11. 2018

Respondentky si uvědomují počáteční komplikace v podobě jazykové bariéry. A uvádí, že byly od počátku připravené své muže podpořit, aby se co nejdříve mohli zapojit do běžného života. Podpora probíhala v podobě nákupu učebnic českého jazyka, návštěv jazykových kurzů a snaha o domácí komunikaci v českém jazyce: „*Jsem moc pyšná na svého muže a cítím velkou hrdost, že vše dokázal překonat a vlastní silou se naučil česky. Ze svého rodného města ve Východních Čechách jsme se přestěhovali do Středních Čech. Manžel tak mohl vystudovat český jazyk na Karlově univerzitě, což bylo jedním bodem k získání českého občanství. Muž totiž pochopil už na začátku příchodu do naší republiky, že aby se dobře integroval, bez českého jazyka to nepůjde.*“⁸¹

Všichni respondenti se snaží mluvit česky. V případě pochybností prokládají mluvení angličtinou. V našem rozhovoru arabsky nemluví. Arabsky jsme bavili jen na začátku rozhovoru, když jsem jim prokazovala můj vděk za jejich snahu mi pomoci. Určitě jsem se tím i snažila na ně zapůsobit a získat si tím jejich důvěru.

8.2 Problematika rodiny a výchova dětí

Výchova dětí ve smíšeném česko-egyptském manželství s sebou nese různá specifika. Rozdílné hodnoty české matky a otce muslima se vzájemně doplňují a ovlivňují. Často opakovaným zmiňovaným prvkem bylo rozdělení rolí v rodině, kdy každý z rodičů má jinou funkci. Rozdíly mužské a ženské role v procesu výchovy jsou velmi výrazným prvkem. Matky děti učí praktickým věcem, které souvisí s fungováním jedince v běžném životě. Otcové se drží stranou, jelikož mají pocit, že jako cizinci nemohou poskytnout plnohodnotnou funkci. Respondenti popisují jejich rozdílnou výchovu, na kterou jsou zvyklí z Egyptské arabské republiky: „*V naší rodině je hlavou rodiny otec a další příbuzní mužského pohlaví. Večer po práci se vždy scházejí v obývacím pokoji, sednou si na zem a řeší různé věci. Ženy jim mezitím připraví čaj. Tady v Čechách se to bere jinak. Říkají tomu rovnocennost partnerů. Je to zvláštní z našeho pohledu, ale nevadí mi to. Každopádně vím, že někomu by to mohlo vadit, někomu z naší kultury.*“⁸²

Martina popisuje jejich přizpůsobivost vůči zemi a kultuře, kde právě jsou: „*Je to zvláštní, když mluvíme o rovnocennosti. Sebe navzájem bereme rovnocenně, nepovyšujeme se jeden nad druhým. Ale když jedeme do Egypta, tak se přizpůsobujeme jejich kultuře. Jelikož to tam úplně neznám, vypadám závisle na manželovi. V jejich vesnici se řeší*

⁸¹ Iva z páru č. 1, Praha, 22. 9. 2018

⁸² Abdu z páru č. 3, Praha, 24. 11. 2018

i to, jak se jede na pole na oslovi. Že když jede na oslovi muž a žena, tak žena musí sedět za mužem a ne vpředu. Každopádně, když má žena zahalenou hlavu, více si jí váží. ⁸³

Otcové respondenti se shodují v rozdílnosti výchovy dětí v jejich původní zemi a v České republice. Rozdílnost hodnot či norem, které se týkají výchovy dětí, jsou pak nejčastějším důvodem k případnému konfliktu či jakékoliv neshodě. Respondenti také vidí velký rozdíl v soudržnosti rodiny: *„Velkým problémem je nahota a projevy (i náznaky) sexuálního chování například v televizi, před kterými se snažím děti chránit, z pohledu manželky až nepřiměřeně. Žena si myslí, že je to přehnané, neboť to jsou věci, se kterými se beztak děti budou setkávat celý život. Já se naopak bojím, aby to dceři nezačalo připadat normální.“* *„Mě se nelíbí způsob výchovy některých rodičů a to, že to může ovlivnit naše děti. Celkově mi přijde morálka lidí v České republice pokleslá a přehnaná tolerance vůči některým věcem – jako sex teenagerů, nevěra, alkohol a cigarety během puberty mě šokuje. Také to, že mladí nerespektují starší. Jako negativum života v České republice vidím to, jak naše děti mohou ovlivnit ostatní lidé tím, jak vychovávají své děti a to, že spousta dětí kolem bude mít nastavený odlišný žebříček hodnot či morální vnímání některých věcí.“* ⁸⁴

Muži ženám do výchovy výrazně nezasahují, jelikož jsou zvyklí, že v jejich rodné zemi pomáhá široká rodina. Respondentky se shodují, že jsou na výchovu dětí samy. Pomoc od rodičů mají, ale ne takovou, jak by si samy představovaly: *„Rodiče jsou ještě pracující, nejsou v důchodu. V tom se lišíme od Egypta, kde jsou ženy v domácnosti a mohou si pomáhat navzájem. Tam je běžné, že si takto vypomůžou i několik generací žen. Viděla jsem, jak spolu vaří v dolní společné kuchyni. Jedna loupala brambory, druhá cibuli, třetí se starala o děti. Měly to pěkně rozdělené. Když se mě ptaly, co dělám a já jim řekla hrdě, že chodím do práce. Někdy i od 6 do 18 hodin. Tak mě litovaly. To je takový paradox. Člověk si říká, jaké jsou to chudinky doma zavřené, ale ony jsou šťastné a nic jim nechybí. Člověk pak odjíždí s pocitem, že chudák je on. Úplně si pamatuji na ty kulturní šoky, co jsem zažívala, když jsem přijela z takto klidné části světa, kde bylo hlavním úkolem vypěstovat plodiny, uvařit z nich pokrm a obstarat hospodářství. Tady rychle práce, banka, pošta a pořád dokola. Vše rychle a ve stresu.“* ⁸⁵

Respondenti uvádí, že je pro ně rodina velice důležitá. A to nejen ta v České republice, ale i ta, kterou opustili, když odjeli do zahraničí. Proto jsou s egyptskou rodinou v častém kontaktu přes internetové komunikační prostředky, například Skype či Facebook.

⁸³ Martina z páru č. 4, Hradec Králové, 15. 12. 2018

⁸⁴ Abdu z páru č. 3, Praha, 24. 11. 2018

⁸⁵ Lucie z páru č. 6, Brno, 16. 2. 2019

Manželské páry vidí určité rozdílnosti v pojetí rodiny: „*Líbí se mi, jak se tam o sebe všichni starají. Rodina je pro ně to nejdůležitější. Žijí v jednom velkém domě, každý bratr má v patře svůj byt se svojí rodinou, ale přesto se každý den schází dole ve společné místnosti a pijí čaj a povídají si.*“⁸⁶

Respondenti potvrzují důležitost rodiny a poukazují na fakt, že je zaráží rozdílnost péče o starší: „*V naší zemi se staráme o starší s úctou, máme je doma a pečujeme o ně. Jedná se i úctu ke starším. Nikdy by mě nenapadlo strčit rodiče někam do cizího domova a nechat o ně starat jiné lidi. To bych si nedovolil já, ani má víra.*“⁸⁷

Respondenti se shodují, že je pro ně občas těžké, když nevidí svoji egyptskou rodinu, a proto nechápou, že lidé v České republice jsou celé dny v zaměstnání a v čase volna jezdí do obchodů na nákupy. Se svými sourozenci se pak vidí někteří pouze jednou za čtvrt roku. Respondenti tyto dálkové vztahy s blízkou rodinou odsuzují. O to více, když sami se svojí rodinou být tak často nemohou: „*U nás v Egyptě je celá rodina propojena, vidíme se každý den. Kdyby se něco stalo, manželka bratra je jako má sestra a já se o ni postarám. Přijde mi, že v Egyptě mají rodiče a děti mnohem užší vztah. Rodiče se snaží dětem vštěpovat více hodnot během výchovy a děti je více poslouchají.*“⁸⁸

Respondenti se u tématu výchovy neustále vraceli k tématu výchovy dětí a mládeže. Mají strach z toho, aby jejich děti nebyly ovlivněny dětmi z rodin, které mají dle nich uvolněnou morálku. Uvolněnou morálkou myslí sex od patnácti let, a vůbec stýkání se děvčat a chlapců před svatbou.

8.3 Problematika zaměstnání a jazyková bariéra

V začátcích byla pro respondenty velkým omezením jazyková bariéra. Respondenti, až na jednoho, mají takovou práci, kterou mohli vykonávat ihned, jakmile to bylo možné. Jedná se spíše o manuální náplň práce, což jsou masážní služby, výpomoc v restauraci s kebabem, uklízeč v léčebně dlouhodobě nemocných, podnikání v cestovním ruchu či zaměstnání ve firmě s elektronickými součástkami, kde bylo náplní práce různé spojování, nýtování, šroubování apod. Nezaměstnaný respondent je původním povoláním lékař: „*V České republice stále nepracuji, i když v Egyptě jsem pracoval jako lékař. Do konce loňského školního roku jsem navštěvoval kurz lékařské legislativy a češtiny pro lékaře a připravoval se na aprobační zkoušky. Poté jsme ale zjistili, že složení zkoušek by nás*

⁸⁶ Martina z páru č. 4, Hradec Králové, 15. 12. 2018

⁸⁷ Adam z páru č. 4, Hradec Králové, 15. 12. 2018

⁸⁸ Reda z páru č. 6, Brno, 16. 2. 2019

finančně zatížilo tak, že si to nemůžeme dovolit. V tuto chvíli zjišťujeme, jestli by se našla práce na pozici lékaře pod odborným dohledem, která by byla finančně dostatečně ohodnocena nebo jestli bude výhodnější, když půjde pracovat manželka, která je v tuto chvíli na rodičovské dovolené.“⁸⁹

Respondenti projevují zájem o zaměstnání v České republice a uvádějí, že by určitě zjednodušili podmínky pro příchozí cizince, co se týče zaměstnání. Zároveň se shodují, že když se ucházeli o práci, setkali se i s diskriminací na pracovním trhu: „*Rád bych pracoval, ale mám pocit, že pokud nemám konexe, tak mohu pracovat maximálně na dělnické pozici. Také se mi zdá, že pokud zaměstnavatel nemusí, tak cizince nezaměstná. Když jsem se šel ptát o volnou pozici, už předem jsem věděl, že mě nebudou chtít.*“⁹⁰

Respondenti, kteří jsou zaměstnaní delší čas, jsou v práci spokojeni. Hlavní důvod spatřují v tom, že jsou na ně kolegové již zvyklí, znají je a ví, že jsou v práci ze stejného důvodu jako oni – kvůli výdělku. Respondenti přiznávají, že svým výdělkem podporují i rodinu v Egyptské arabské republice. Peníze posílají přes poštovní službu Western Union, kde za pár minut může peníze převzít někdo z jejich rodiny v Egyptě.

Český jazyk neuměl nikdo z respondentů předtím, než přijeli do České republiky. Na začátky vzpomínají tak, že šla domluva ztěžka. Hlavně s rodinnými příslušníky manželky. Čím starší generace, tím horší domluva. V zaměstnání se snažili zapojit. Snažili se mluvit českým jazykem, pokud šlo o důležité věci a muselo se jednat rychle, domlouvali se anglickým jazykem. Manželky příchod mužů nepodcenily a předem nakoupily učebnice českého jazyka a sháněly kurzy. Ačkoli se jazyková bariéra zdála zpočátku nepřekonatelná, manželé tuto překážku zvládli díky motivaci manželek a zaměstnání.

8.4 Problematika kultury a náboženství

S náboženstvím, ať je to křesťanství nebo islám, je spojeno mnoho zvyků a tradic, které se v rodinách pravidelně dodržují. Pokud jde o společné slavení svátků, dodržování rodinných tradic či náboženských tradic a zvyků, respondenti vždy došli k určitému kompromisu. Páry se shodují, že Vánoce slaví. Ačkoli jsou respondenti muslimové, Vánoce respektují a ví, že pro ženy to je důležitý tradiční svátek. Manželům ale tento svátek nic neříká. Partneři jsou domluveni na tom, že děti ví, že jim dárky nosí rodiče či příbuzní a ne Ježíšek či Santa Claus. Vánoční svátky neslaví jako křesťané

⁸⁹ Abdu z páru č. 3, Praha, 24. 11. 2018

⁹⁰ Abdu z páru č. 3, Praha, 24. 11. 2018

s koledami a kaprem s bramborovým salátem, ale berou je spíše jako takový čas k zastavení a strávení času s rodinou. Velikonoce respondenti neslaví.

Z islámských svátků se muži snaží dodržovat Ramadán. Respondentky jejich svátek respektují, ale ani jedna se nepostí. Pokud jde o jiné islámské svátky, také je neslaví: „*Jelikož nejsme spjati s muslimskou komunitou v České republice a tyto svátky jsou o rodině, přátelích a návštěvách, tak ostatní muslimské svátky zde neslavíme.*“⁹¹

Respondenti jsou praktikující muslimové, ale jelikož se v práci se nemohou modlit, jak by chtěli, tak to pak napravují více modlitbami najednou, jak je dovoleno v islámu. Do mešity nechodí z důvodu velké vzdálenosti. Jinak by chodili rádi. Shodují se, že znají i muslimské přátele, co se nemodlí, ale nepohoršují se nad tím: „*Islám nebo víra v Boha neznamena se pětkrát denně se modlit a chodit do mešit a nejíst vepřové a nepít alkohol. Má víra je víra v srdci. Pro mě je islám pomáhat druhým, chovat se slušně a respektovat ostatní.*“⁹²

S muslimskými zvyky souvisí i haram a halal pokrmy, nápoje a činnosti. Rodiny v tomto případě respektují náboženství a stravují se dle islámské tradice. Alkohol manželské páry nepijí. To už respektuje i široká rodina a alkohol jim nevnucují. Doma vaří česká i egyptská jídla bez vepřového masa a jiných haram pokrmů. Respondenti chodí občas i do restaurace, kde si dají například pizzu či těstoviny nebo salát: „*Občas je mi na obtíž, že na cokoli v obchodě narazím, má v sobě alespoň kousek vepřového, nebo alkoholu, někdy je těžké stále dokola číst složení, což jsem v Egyptě nemusel.*“⁹³

Respondenti vidí velké odlišnosti v našich kulturách. Přiznávají, že tyto rozdíly si během společných chvil před svatbou neuvědomovali. Největší střet rozdílných kultur si uvědomují v souvislosti s výchovou dětí, kdy každý z manželského páru se snaží vychovávat dle svého kulturního vzorce. Respondentky se shodují, že si jejich manželé zvykají a přizpůsobují se naší kultuře. Respondenti by určitě zlepšili změnu v systému, aby cizinci třetích zemí měli lepší možnosti k zaměstnání.

Ženy berou jako křivdu to, že aby mohly s manžely žít v České republice, musely se za ně provdat dřív, než je mohly poznat: „*Stačilo by krátkodobé vízum, třeba na dva týdny. Ti lidé sem letí žít, a ani neví, co je čeká. Proto je pak tolik rozvedených česko-arabských párů. Muži letí do jiné kultury a pak zjistí, že tu nedokážou žít.*“⁹⁴

⁹¹ Martina z páru č. 4, Hradec Králové, 15. 12. 2018

⁹² Wael z páru č. 1, Praha, 22. 9. 2018

⁹³ Mahmoud z páru č. 5, Praha, 19. 1. 2019

⁹⁴ Lucie z páru č. 6, Brno, 16. 2. 2019

9 Shrnutí výsledků výzkumného šetření

V této části práce se věnuji shrnutí výsledků výzkumného šetření a porovnání s poznatky z teoretické části. Popíši výsledky mého výzkumného šetření, ve kterém jsem si kladla za cíl zodpovězení hlavní otázky mé bakalářské práce a to, jak se muslimové z Egyptské arabské republiky integrují v České republice a jak jsou ovlivněni zvyky a kulturou české společnosti.

Pomocí takzvaných specifických kategorií, které jsem si vytvořila po realizaci kódování dat, abych snadněji dospěla k odpovědi na hlavní výzkumnou otázku. Jedná se o následující kategorie: problematika příchodu do České republiky a integrace, problematika rodiny a výchova dětí, problematika zaměstnání a jazyková bariéra, problematika kultury a náboženství.

Ze životního příběhu Egyptanů po příchodu do České republiky lze vyvodit závěry, že ačkoli jsou jejich životní příběhy jedinečné a různorodé, přesto mají i mnoho společného. Přes první pocity překvapení a následného kulturního šoku si dokázali vybudovat zázemí. Manželky v této části integrace sehrály důležitou roli prostředníka a pomocníka při vstupu do nové kultury. V této části se potvrzuje teoretická část práce, kde se píše o citovém strádání přichozích, které není zcela kompenzováno novou nukleární rodinou. Dále se potvrzuje fakt, že důležitou roli v oblasti jazykových kompetencí hrají rodinné vazby, kde mají velkou výhodu přistěhovalci, kteří žijí s českým státním občanem. V tomto případě manželky Egyptanů byly součástí procesu sociální integrace přistěhovalce. V rámci rodiny totiž čeští partneři fungují jako školitelé jazykových znalostí a napomáhají v orientaci v české společnosti a kultuře. V teoretické části je popsána i důležitost se naučit co nejlépe českému jazyku a je pro Egyptany základním kritériem úspěšného zapojení se do života české společnosti a nalezení zaměstnání podle svých představ. Ženy i v tomto případě sehrály úspěšně svou roli a připravily pro své manžely podmínky, aby se co nejdříve naučili česky, což je podmínkou pro úspěšnou integraci.

V otázce rodiny a výchovy dětí lze spatřit rozdíly. Respondenti řadí k největším negativům zdejší společnosti nesoudržnost, nedostatek mezilidské solidarity a soucitu, způsob chování k rodičům nebo prarodičům. Na rozdíl od Egyptské arabské republiky, kde je převládajícím typem rodiny velkorodina. Zatímco v Egyptské arabské republice je většinou žena v domácnosti a stará se o děti, v České republice chodí do zaměstnání i manželka. Zdroj příjmu financí ze dvou zaměstnání není pro egyptské muže překážkou. Případné konflikty či neshody vznikají u odlišné výchovy dětí. Všichni respondenti se

shodli v rozdílnosti výchovy dětí v jejich původní zemi a v České republice. Tato rozdílnost hodnot či norem, týkající se výchovy dětí, jsou pak nejčastějším důvodem k případnému konfliktu či jakékoliv neshodě. Postavení rodiny v České republice se od Egyptské arabské republiky liší. Zatímco v Egyptské arabské republice je rodina stále na prvním místě a je propojena pevnými pouty, v České republice to tak není. Sice lidé běžně říkají, že nejdůležitější je rodina, ale myslí tím svoji nukleární rodinu, tedy manžel, manželka a děti. V České republice je často ve sporu manželka a tchyně, zatímco v Egyptské arabské republice je tchyně vážená a ctěná, a také má často rozhodující slovo.

V muslimské zemi je muž vychováván v patriarchátu a mužské dominanci, což se liší od českého prostředí. Se změnou rolí se respondenti vyrovnávali těžce. Zatímco v Egyptě je muž, kdo vládne společnosti a zajišťuje rodinu a ženy bývají v domácím prostředí, v České republice se role vyměnila a muži museli být přinejmenším zpočátku doma a zvládnout kulturní šok. Na tyto chvíle muži vzpomínají jako na nejtěžší začátky, ale spíše v souvislosti s tím, že museli být doma. I rovnocenné rozdělení rolí v páru pro ně není komplikací, a proto nevidí problém v tom, že jejich manželky chodí do práce. Určitě je to ovlivněno i tím, že muži pracovali v turistických centrech v Egyptské arabské republice a už se s kulturním vzorcem evropské kultury průběžně setkávali.

Dalším z hlavních témat smíšených manželství je otázka víry a kultury. I když jsou všichni respondenti muslimové a snaží se být dobrými muslimy, neberou jako handicap, že žijí v nemuslimské zemi. Respondenti víru praktikují a nevidí v tom překážku. Jsou smíření s faktem, že mešity jsou vzdálené a neberou to jako omezení v jejich víře. Mnohem více jim vadí haram potraviny, a také často vyskytující se nahota v televizi, u čehož se obávají u svých dětí, aby tak nebyla ovlivněna jejich povaha. Nejdůležitější islámský svátek Ramadán respondenti dodržují, ale zároveň respektují, že jejich manželky se nepostí. V otázce zaměstnání se všichni respondenti shodli, že velkou pomocí pro ně bylo naučit se český jazyk. Díky znalosti českého jazyka jim napomohly manželky, a to bylo i velkou výhodou pro snadnější integraci.

Základní výzkumná otázka, kterou jsem si stanovila na začátku výzkumu, byla: „Jak se muslimové z Egyptské arabské republiky integrují v České republice a jak jsou ovlivněni zvyky a kulturou české společnosti?“ Ve všech případech Egyptřané vnímali určité kulturní a náboženské rozdíly. Přes počáteční kulturní šok se dokázali hlavně za podpory svých manželek postavit na vlastní nohy a adaptovat se. Ačkoli jsem shledala hlavní rozdílnosti v otázce rodiny a výchovy dětí, které spočívají hlavně odlišností kultury, celkovou integraci hodnotím kladným stanoviskem. Lze konstatovat, že Egyptřané jsou

obohacím české společnosti z důvodu jejich odlišnosti. Egypťané se dokázali adaptovat v naší kultuře, aniž by se připravili o své tradice a zvyky.

Je důležité ještě dodat, že jsem výzkum prováděla s respondenty žijícími minimálně tři roky v České republice. Je zcela možné, že kdybych k výzkumu použila respondenty žijící v České republice krátce, integrace by byla ještě v počátcích a otázky adaptačního procesu by dopadly záporně.

Závěr

Téma bakalářské práce „Česko-egyptské manželství a společné soužití v České republice“ jsem si vybrala díky životním zkušenostem, kdy jsem žila v Egyptské arabské republice. Vždy mě lákalo studium islámského náboženství a arabské kultury. Dialog rozdílných kultur je pro mě výzvou, a ráda bych s odlišnými kulturami pracovala i nadále.

Cílem bakalářské práce bylo nahlédnout do života česko-egyptských manželských párů a jejich společného soužití v České republice a popsat míru adaptace na české prostředí, a to na základě odpovědí ohledně rodinných hodnot, zaměstnání, slavení svátků a také náboženského chování. Samotná bakalářská práce má teoretickou a výzkumnou část. Teoretická část je rozdělena na šest hlavních kapitol.

V teoretické části jsem stručně představila Egyptskou arabskou republiku, islám jako náboženství se základními pojmy, které jsou typické pro islám – muslimové, prorok Muhammad, pilíře islámu a náboženské právo šari'a. Poté jsem se zaměřila na islám a muslimy v České republice, kde se pomocí údajů Českého statistického úřadu dá odvodit nevelké množství Egyptanů v České republice. Další dvě kapitoly se věnují tradiční české a muslimské rodině. Zaměřila jsem se především na výchovu v rodině, roli matky, postavení ženy v Egyptské arabské republice, kde u všech těchto pojmů je velká souvislost s kulturou a náboženstvím. Předposlední kapitola je věnována smíšenému manželství a popisuje jeho vliv na dítě. Poslední kapitola se zabývá integrací muslimů z Egyptské arabské republiky.

Ve výzkumné části je nejdříve představena metodologie výzkumu a poté samotné výzkumné šetření. Výzkum byl proveden metodou kvalitativního rozhovoru se šesti manželskými páry. Aby bylo možné dojít k porovnání zjištěných informací, byly předem stanoveny podmínky, a to, aby páry žily v České republice minimálně tři roky, a aby manželka byla Češka. Jako hlavní technika sběru dat byl zvolen polostrukturovaný rozhovor. Výzkum byl proveden od srpna roku 2018 do února roku 2019. Následující část práce se zabývá porovnáním jednotlivých informací, které byly zjištěny pomocí provedených rozhovorů s manželskými páry a tyto rozhovory se staly výchozími pro hodnocení cíle v zadání práce.

Na základě provedeného výzkumu bylo zjištěno, že každý z respondentů se setkal s pocitem osamělosti v souvislosti s absencí rodiny a přátel i přes vytvoření nového zázemí. Vytvoření tohoto zázemí a také adaptace do nového prostředí dle tvrzení respondentů trvalo

přibližně dva roky. Zaměstnání posílilo snahu respondentů adaptovat se, jelikož našli další smysl života a pocit užitečnosti.

Důležitým faktorem v této integraci sehrály manželky, které byly mostem v rozdílných kulturách. Z výsledků šetření bylo zjištěno, že hlavní rozdílnosti vidí respondenti v otázce rodiny a výchovy dětí. Rozdílnosti tkví v odlišnosti kultury a náboženství. Ukázalo se, že pokud spolu manželské páry komunikují, lze se domluvit, i když jsou lidé z odlišných kultur. Odlišná náboženství, jiné zvyky, návyky nemusí vždy vyvolávat konflikty a sociální bouře. Lze je brát pro společnost i transkulturním přínosem. Multikulturní společnost může dobře fungovat, pokud jsou obě strany ochotny se vzájemně tolerovat.

Lze konstatovat, že všichni manželé Egypťané vnímali určité kulturní a náboženské rozdíly. Přes počáteční kulturní šok se dokázali hlavně za podpory svých manželek postavit na vlastní nohy a adaptovat se. Závěrem bych ráda zhodnotila, že výsledky výzkumu této bakalářské práce potvrzují, že lze docílit dialogu odlišných kultur. Základní podmínkou je motivace k dialogu. Pokud jedna strana nechce komunikovat, dialog nelze. Ráda bych se zvolenému tématu věnovala i nadále v diplomové práci, kde by se téma dialogu odlišných kultur dalo prohloubit z filozofického přístupu – co je člověk.

Literatura

1. BARŠA, P. *Orientálcova vzpoura*. 1.vyd. Praha: Dokořán, 2011. ISBN 978-80-7363-374-5.
2. BOUZEK, J. *Jak se domluvit s jinými? Úvod do mezikulturní komunikace*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství TRITON, 2008. ISBN 978-80-7387-043-0.
3. CAMPO, J. E. *Encyclopedia of Islam*. 1. vyd. New York: Copyright, 2009. ISBN 978-0-8160-5454-1.
4. DENNY, F. M. *Islám a muslimská obec*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1998. ISBN 80-85190-69-9.
5. DRÁPALOVÁ, B., KOLÁŘOVÁ, I. *Manželství s cizincem (cizimkou) muslimského vyznání*. Výzkumná práce 05/2003. Etnologický ústav Akademie věd České republiky.
6. ERIKSEN, T. H. *Antropologie multikulturních společností*. 1. Vyd. Praha: TRITON, 2007. ISBN 978-80-7254-925-2.
7. HALÍK, T. *Prolínání světů*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006. ISBN 80-7106-834-9.
8. HALÍK, T. *Smířená různost*. 1.vyd. Praha: Portál, s. r. o., 2011. ISBN 978-80-7367-860-9.
9. HALÍK, T. *Úvahy na prahu tisíciletí*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN 978-80-7422-117-0.
10. HALÍK, T. *Žít v dialogu*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2014. ISBN 978-80-7422-286-3.

11. HAMMUDAH 'A. *Zaostřeno na islám*. 1. vyd. Praha: Ústředí islámských obcí, 1992. ISBN 978-80-904373-6-4.
12. HENDL, J. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1 vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
13. HILLENBRANDOVÁ, C. *Islám – Historie, současnost a perspektivy*. 1.vyd. Praha: Nakladatelství Paseka, 2017. ISBN 978-80-7432-685-1.
14. HRBEK, I. *Korán*, Praha: nakladatelství AMS, 2007. 978-80-902419-0-9.
15. HUGHES, A. W. *Muslim identities – an introduction to islam*. 1. vyd. New York: Copyrihgt, 2013. ISBN 978-0-231-16146-6.
16. KNOTKOVÁ – ČAPKOVÁ, B. *Obrazy ženství v náboženských kulturách*. 1. vyd. Praha: Paseka, 2008. ISBN 978-80-7185-890-4.
17. KOPECKÝ, R. BAHBOUH, CH. *Co je dobré vědět o arabském a islámském světě*. 1. vyd. Brandýs nad Labem: Dar Ibn Rushd, 2014, ISBN 978-80-86149-88-2.
18. KROPÁČEK, L. *Duchovní cesty islámu*. 1.vyd. Praha:Vyšehrad, 2015. ISBN 978-80-7429-598-0.
19. KROPÁČEK, L. *Islám a západ*. 1.vyd. Praha:Vyšehrad, 2002. ISBN 80-7021-540-2.
20. KŘÍKAVOVÁ. A, MENDEL. M., MÜLLER. Z. *Islám – ideál a skutečnost*. 1.vyd. Praha: Panorama, 1990. ISBN 80-7038-012-8.
21. KŘÍŽKOVÁ, M. *Neviditelná menšina in Cizinci, našinci a média*. Mediální analýzy. Praha: Multikulturní centrum, 2007. ISBN 80-239-8475-6.
22. KÜNG, H. *Po stopách světových náboženství*. 1.vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. ISBN 80-7325-059-4.

23. MENDEL, M. OSTŘANSKÝ, B. RATAJ, T. *Islám v srdci Evropy*. 1.vyd. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1554-9.
24. MENDEL, M. *Muslimové a jejich svět*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-86779-42-3.
25. MONAGHAN J, JUST P. *Social and Cultural Anthropology: A Very Short Introduction*, 2. vyd. Oxford, OUP Oxford, 2000. ISBN 13: 978-0-19-285346-2.
26. MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. 1999 ISBN 80-85850-75-3.
27. MOŽNÝ, I. *Rodina a společnost*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. 2006 ISBN 80-86429-58-X.
28. NIESSEN, J. *Rozmanitost a soudružnost: nové úkoly v oblasti integrace imigrantů a menšin*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství Rady Evropy, 2000. ISBN 92-871-4345-5.
29. PLAŇAVA, I. *Manželství a rodiny*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-039-2.
30. RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA, R. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství. 2009 ISBN 978-80-7419-023-0.
31. RAMBERG, I. *Islamophobia and its consequences on Young People*. 1. vyd. Council of Europe , 2015. ISBN 978-92-871-5673-0.
32. REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a. s., 2009. ISBN 978-80-247-3006-6.
33. SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*. 2. vyd. Praha: Dokořán, 2011. ISBN 978-80-7363-380-6.
34. SCHIRRMACHEROVÁ, Ch. *Islám a západní společnost*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Návrat domů, s.r.o., 2017. ISBN 978-80-7255-400-3.

35. SOUKUP, M. *Terénní výzkum v sociální a kulturní antropologii*. 1. Vyd. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2567-6.
36. ŠÍŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.
37. ŠVARŤÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.
38. TOPINKA, D. *Muslimové v Česku – etablování muslimů a islámu na veřejnosti*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2016. ISBN 978-80-7485-115-5.
39. UHEREK, Z., KORECKÁ, Z., POJAROVÁ, T. a kol. *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*. 1. vyd. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008 ISBN 978-80-87112-12-0.
40. VACHALA, B. *Egypt*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003. ISBN 80-7277-138-8.
41. WATTERSON, B. *Egyptřané*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-774-1.

Internetové zdroje

1. <https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-rocenka-ceske-republiky-x36hy5c4db>
2. <https://www.mvcr.cz/clanek/uzavreni-manzelstvi-statniho-obcana-ceske-republiky-s-cizincem-na-uzemi-ceske-republiky.aspx>
3. <http://www.umocr.cz/>

Příloha – seznam otázek

- 1) Jak a kde jste se seznámili?
- 2) Z jakého důvodu jste se rozhodli žít v České republice?
- 3) Jaké byly Vaše první pocity ze života v České republice? (odpoví muž)
- 4) Jaké byly začátky Vašeho manželství?
- 5) Jak přátelé a rodina přijali Vaše manželství?
- 6) Jaké svátky slavíte?
- 7) Pracujete v České republice? Co děláte? (odpoví muž)
- 8) Jak trávíte volný čas?
- 9) Jak umíte český jazyk? Učíte se ho, anebo ho nepotřebujete? (komunikujete v jiném jazyce)?
- 10) Jak probíhá výchova dětí v prostředí česko-egyptského manželství?
- 11) Setkáváte se s nějakými problémy při výchově svých dětí?
- 12) Jaká jídla nejčastěji vaříte? Chodíte do restaurace?
- 13) Jaká jsou v naší společnosti pro muže náboženská omezení?
- 14) Praktikuje muž víru – dodržuje pět pilířů islámu? Má možnost docházet do mešity?
- 15) Jak hodnotíte život v České republice? Co se Vám líbí a co nikoliv?
- 16) Jaká negativa a pozitiva shledávají Egypťané na životě v České republice?
- 17) Co byste změnili či zlepšili?